

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA 8 PEZETA

EMAKUMEA, ETXETIK KANPORA

RÑOVEROS

ATAUN

GOTZAINA

Nafarroako Iruñen jaio zen 1909-garren urtean. Zaragozako Unibertsidadean ibili zen lege gaiak ikasten. Baina apaizetarako zuen gogo beroak Deretxo karrera uztera bortxatu zuen. Gerra garaian soldaduen kapellau izan zen.

Gerora Iruñeko gogo-jardun etxean zuzendari izan zen. Harriturik utzi zuen honen apaiz izpirituak Malagako gotzai izan zen Herrera Oria. Malagako apaizgaien arima zuzendari izendatu zuen lehenik, gero berriz, gotzai laguntzaile 1952garrenean.

Malagatik Cadiz-Ceutara eraman zuten. Hemen jardun zen lanean ia hogeitaz. Maitea zen elizharritu honetan.

1971garrenean Bilboko gotzai izendatu zuten. Ez zitzaion hain harriera ona egin Bilbon zenbaiten aldetik. Halere denboraz jende as-

ko beraganatu du bere zuzentasun eta bihotz onagatik.

Gaur, ordea, kinka larrian aurkitzen da eliza guztietan irakurtzeko agindu duen hitzaldi batengatik. Euskal Herriaren arazoz mintzatu da eta batasunaren aurkakotzat joa izan da.

NON ZER

Soljenitsine eta Erostrato

Larrasoro 3 gn.

Extrak

Ugalde 3 gn.

Zerbitzuen egoera lotsagarria

Elustondo 5 gn.

Zine

Zalakain 7 gn.

EZ dago gaurko emakumea etxe zuloan zokoraturik egoteko prest. Kanpoko haizea, hain kirastua dagoen haize hori, arnastu nahi du. Ez du nahikoa hirurogei, larrogei, ehun metrotako bizilekua, ez kaiolarik ederrena eta apainena ere. Ez baitu egorik gabeko txoria izan nahi.

«Egoak ebaki ez banizkion...» esango dugu Hartzerekin. Hori izan da gizaldiz gizaldi emakumearen egoera, egorik gabeko txoria, nortasunik gabeko pertsona, beti ume, gizonezkoek eginiko legepean bizi izan dana. Zenbait txori bere urrezko kaiolan ongi bizi izan dan bezala, izan dira zoriontsu etxeokandrea asko. Besterik ezagutzen ez zutelako eta besterik burutik pasa ere ez zitzaielako eta beste asko okerrako ikusten zituelako, zoriontsu.

Baina gaur —eta ez da modaz bakarrik gertatu— gizarte erdia osatzen duten emakumeek bere nortasun bat badala ikusi dute. Gaurko emakumeek bere buruaz azterketak egiten ari dira. Kanpoko giro eta ohiturak bere bizitzara aldaketa haundiak ekarri badizkiete, ere, berak barruan sortzen ari diren jabetasun horrek ere, bultzatzen die iraultza bide horretara. Bere emakumezko begiez ikusi nahi dute mundua, gizartea, familia, amatasuna. Pertsona direnez nahi dute hitza eta indarra izan gizartean. Ez dira txoriak, ez jostailluak, ez gauza bitxiak, ez lanerako makinak, pertsonak baizik.

Hara hor hitz batean dana: pertsona. Baina zenbat eta zenbat bide falta da oraindik emakumezko guztiak (gizonezko guztiak pertsona diren neurrian bederen) helburu horretara hel daitezen?

Harrijasotzaileak, bertso zaharrak

Paskuelso eta Tapi

Seina minutuko hiruna ekinaldi zituzten lanerako. Alde batetik Endañeta. Bestetik Tapi eta Paskueltsoro. Ondo moldatu ziren bi hauek harrijasotzen.

Endañetak hamar aldiz jaso zuen. Jaso egin behar da!

Paskueltsoro eta Tapiak, berriz, hamabost aldiz.

ANTZOKI ZAHARREAN

Antton Valverde, Julen Lekuona eta Xabier Lete jardun dira hiru aldiz jendearen belarriak eta bihotza gozatzar Donostiako «Teatro Principal»ean.

Jendetza haundia ibili da hiru saioetan. Bi ekinaldi zituzten Martxoaren batean: 7,30etan eta 10,30etan. Igandez, berriz, Martxoaren 3an, bakarra.

Otaño, Xenpélar, Txirrita, Pello Errota, Zepai, Kaskazuri, Xalbador, Lazkao-Txiki eta abarren bertsoak aukeratu zituzten saio honetarako. Aukera ona egin zuten nahiz eta batzuk galbahean geratu.

Ia hiru orduko bertso saioa eskaini ziguten. Jendea oso pozik atera zen kantaldi honetatik. Merez du toki gehiagotan ere ematea.

Halere hobetu daitekeela uste dugu. Beste itxura bat hartuko luke, agian, bertso bakoitzaren aurkezpena Juan Mari Lekuonak egingo balu abeslari bakoitzak bere gitarra girotzen duen bitartean egiteko ordez. Saioa bera ere laburtu egin beharko litzake zertxobait.

Endañeta

DONOSTIAN JAIALDIA

Ezaguna da LASARTEKO taldea. Leku askotan agertu du bere tajua. Dantzari, soinu-jole, bertsolari, abeslari eta abarrez osaturiko taldea da.

Donostiako «Sagrada Familia»n, Amaran izango dugu Martxoaren 17an, goizeko 11,30etan.

Merezi du talde hau ikustea. Ez du aspertzen. Artez eta moldez egiten ditu lanak.

MUTIOZABAL

HARRIJASOTZAILEAK

Ez dugu «Endañeta —Tapi— Paskueltsoro» jokoaren berri emateko leku gehiegirik. Ikusgarria izan zen joko hau. Hemeretzi arroako harriaz borrokatu behar zuten. Ez du inork gogoan horrenbesteko harri zarrak norbait plazaratu denik.

Marka jarri du orainogan ere Endañetak nahiz eta jokoa galdu.

Azpeitian Martxoaren 10-garren egunean

LIZASO - LAZKANO eta AGIRRE

bertsolarien
omenezko - jaialdia

11,30-tan, Izarraitz pelota lekuan

— Lazkao-Txiki
— Gorrotxategi
— Mugartegi
— Lasarte
— Igarzabal eta
— Larrañaga

— Arozamena
— Basarri
— Egileor
— Etxeberria
— Garmendia
— Mitxelena eta

UZTAPIDE

2-tan: Loiolako ETXANIZ JATETXEAN lagunarte bazkaria alde aurretik sarrerak jasotzen dituztenentzat. Sarrera ta bazkari-txatela

— Donostian: BODEGON ALEJANDRO
— Azpeitian: Eguzkitza kafetexean eta Vda. de Orbegozo-ren dendan

— Azkoitian: Kintanaren drogerian.

Oarra: Bazkari-txartelak, martxoaren zazpigarren eguna aurretik jaso bear dira.

BERTSO BERRIAK

ZORIONEKO FUTBOLA

— I —

Bertso auethek irakurtzean burutik joana nagola bakar batzuek esanda ere ez dit batere ajola; beingoagatik aitatuko det zorioneko futbola, gaur badirudi beste problemik Españían ez dagola.

— II —

Futbola izan da egun auetan periodikuen izkuntza, eguneroko ogia nunbait ortik etorri onuntza; Yugoslavia genduen aurka, guk galdu bat eta utsa. Oraingo ontan faltatu zaigu Jaungoikoaren laguntza.

— III —

Zentzu pixka bat duan guziak futbola zer dan badaki; jendea zerbait distraitu ta dirua bildu galanki. Garai batetik aldatu dira ementxe gauzak ederki, deporte utsa lenago zana gaur milla gauzen tapaki.

— IV —

Egia esan ni ez nator bat gaur emen dabillen modaz. Modak bezela au ere noski aldatuko da denboraz. Milloiak artu eta kanpora futbolista billa goaz, baiña erririk ez da altxatzen pelota ostikoz joaz.

— V —

Moda klase au nola demontre begi onakin ikusi! Futbolistentzat milloiak eta beste batzuk ezin bizi. Jakintsuk ere laguntzan faltan badira joanak igesi. Au egiten dun erriak ez du txalo aundirik merezi.

— VI —

Danok dakigu Holandatan Cruyff ori etorri dala ta gure eun anai mifetan an gogor ari dirala. Ez derizkiot itxurazkoa, ez derizkiot formala, emen bakarrak irabaztea angoneunen jorjala.

— VII —

Lau ostikon truk jasoak ditu zientio bat milloie eskura, berak artuta eramandu bere lurreko bankura. Ango bankuak alaitasuna ta emengoak tristura, erri pobrea gera gu baiño aberatsaren itxura.

— VIII —

Gizon oiek guk artzen ditugu zearo biotz zabalez ta berak, berriz, gure erria maitatzen dute azalez. Fitxaje oiek nik galdetzen det egiñak al daude legez? Ori ez al da esaten dana «evasión de capitales»?

— IX —

Ez du ajolik geldituarren futbol kontuan kanpua, beste gauzetan baldin bagaude jaunak bear dan lekuan. Oraindik ere denboraz gaude asi gaitzen tratuan, ea lenbailen gu ere sartzen geran Europa Batuan.

— X —

Baiña atek irekitzeko gaur Europa Batuari, oker batzuek badauzkagula esaten digute guri. Emen geienok badakizute zer degun bai, oker ori, politikako partidugutxi futbolekoak geiegi.

MATXAIN

Añorgako bertsolari saioa

Itzauteri igandez, Añorgan bertsolariek zirala ta, an giñan. Añorgatarraq euskal jaiak eratzen apartekoak dirala, leendik ere bagenekien baiñan, oraingo au ikusirik, zearo arriturik gelditu giñan. Ura zan gauzak ondo eta egoki egitea. Jaialdia ez luzeegia eta ez motzegia izan zan. Oso neurri neurrikoa. Ta ori bear du. Jendea ez dedilla, aspertuta, ao zabalik gelditu. Baizik eta, antzokitik, bertso gosez irten dedilla. Auxe gertatu zan Añorgan.

Joxé Mari Aranalde zuzendari zutela, auk abestu zuten: Gorrotxategi, Igarzabal, Lazkao-Txiki eta Lasarte. Beste bi bertsolari ere etortzekoak ziran Añorgara, Yon Enbeita eta Joxé Agirre (Oranda), baiñan, azken orduan, oztopoak izan ziran oek kanta aal izateko eta beste bi bertsolari billatzeko berandua zalako, leen diogun lau oekin jaialdia egitea erabaki zan.

Aranaldek oso egoki zirikatu zituan lau bertsolariak. Berak, beregan, bertsolari ezpala bai du. Era askotara abestu arazi zion bertsolari laukote oni. Puntutara, banaka, biñaka, laurak batean, azken lau puntuak emanda eta abar. Bai bertsolariek ederki asko erantzun ere. Laurak oso gai maillatan ibili ziran. Añorgan bertsolariek egin zuten lana epaitu bearrean izango banintz, nere bizitzan izan detan buruausterik aundienetako bat izango nukeela ez dut dudarik. Batek oso ona botatzen bazuen, besteak egokiagoa jaulkitzen zuan.

Denok dakigun bezeal, aurtan, Donostian, Balendin Enbeitari omenaldia egin zitzaion. Añorgatarrak, aurreko urteetatik erabakia ala artuta, Donostian omenaldia egiten zaion bertsolari berari egiten diote. Aurtan Enbeita jaunari egitea gertatu da. Ta, omenaldia au, egun ontan egin zitzaion.

Insalus Ur Etxeak kopa bikain bat eskeintzen zuan gai bati buruz bertsorik onena botatzen zuan bertsolariarentzako. Ortarako, erriak egin bear zuan epailari. Ez genduan egin bearririk izan. Lau bertsolariek, jai aldia asi aurretik, Enbeitari-emeatea erabaki zuten. Ara anaitasuna. Ara zaarragoa ondo errespetatu. Au txalogarria da, benetan!

Jaialdia bukatu zanean, Aranaldek itz batzuk egin zituan, eta Añorgako bi neskak dantzarik lore xorta eder bat eskeini zioten Enbeitaren emazte leial eta argiari. Bazan txalo jo bearra! Ura edertasuna! Ondoren, Enbeita igo zan antzesleku edo escenariora eta Añorgako Jolas-Etxeko lendakari jaunak Zazpi Probintziak zeuzkan plaka ikusgarri bat eman zion. Ara plaka onek, bere beeko aldean, zer jartzen zuan: «Balentin Enbeita Bertsolari ta Bertsolari Egileari beraren omenaldi urtean begirunez C. D. Añorga-k. 1974-II-24». Ikurriz edo inscripcio onek esan nai aundia du. Muxikan, Enbeitaren errian, berak bertsolari asko sortu bai ditu. Or dauzkagu Lopategi, Iturria, Sarduy eta geiago ere bai une ontan bururatzen ez zaizkidanak. Barkatu.

Gero Jolas-Etxeko jan gelara joan eta bazkari bikaina egin genuan. Danok muxu gorri irten giñan andik. Esan bearririk ez dago, bazkalondan, naiko bertso eder entzun genuala. Guztioak, egun eder bat igaro ondoren, etxeratu giñan gauren ezpainetan itz auker genituela: «Berriz noiz?». Jainkoak osasun deigula era ontako jaiak luzaro bizi aal izateko.

IBAI-ERTZ

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserrikar burutsuak, berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, olek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

LA CASA
DEL CAFE

Juan Jriundo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

NON DA EZKERRA?

Irekitasunaz eta zabaltasunaz mintzo zaigu Gobernu berria. Loreak goizeko ihintza bezala hartzen dute gure belarriek asmo berri hau. Aspaldidanik itxidoten genuen zerbait agindu zaigu. Inoiz heltzen bada ez diogu ezezkorik emango, noski.

Agian gure artean baino itxaropen gehiago biztu du beste leku batzuetan agindu honek. Dagoeneko hasi dira pentsatzen eta idazten zer nolako harremanak beharko litzukeen Gobernuak aurkako taldeekin. Ezkerraz garbiago esateko. "Indice"k "nueva frontera" deritzan lantxo bat argitaratu du. "Pueblo"k, berriz, "Indice"ren lantxo hori argitu nahi du "non da ezker" deiturikoan.

Beharrezkoa du hauen ustez Gobernuak ezkeriaz dialektikazko harremanetan jartzea. Hitzek behintzat agintariak ez omen dizkiote ateak itxi ezkerriari. Ez omen dira, beraz, ezinezkoak harremanak.

Baina horretarako eskuinak non den ezkerria jakin behar omen du. Horregatik galdatzen du idazlanaren egileak "non da ezkerria?". Ez omen da non dagoen garbi ikusten. Ez omen dago ezkeriaz hartzerik, ez burokratari, ez bere kontura lanean ari denik, ez burulanean diharduenik, are gutxiago elizgizonik, nahiz eta oso aurreratuetarik izan.

Ezker bakarra eskulanean ari den langilea omen da. Baina ezker hau ez omen dago behar bezala taxutua eta gorpuztua. Jakina, honetan ez omen du langileriak ezereen errurik. Behar bezalako elkarriketarako lehenik, ezker hau hezuramitu egin behar omen litzateke. Bienbitartean ez luke aurkako egiazko talderik aurkituko.

Ez omen luke ezer lortuko dagoen ezkeriaz izan dezakeen harremanak. Burgeskumez, burgesen ondakinez, osaturik omen dago ezker hau nahiz sistemaren barruan gutxi asko onarturiko ezkerria izan, nahiz sistemak bazterturikoa izan. Honekin ez omen luke gizon hauen nortasuna eta balioa gutxietsi nahi, adarrak zuhaitzak bakarrik ematen dituela adierazi baizik.

Gaurregun gustagarria omen zaigu ezker deitua eta denok izan hau jartzen omen diogu geuren buruari gutxienez ere "ultra"-etatik bereizteko. Baina "ezkerria" bera ere haruntzaxeago eta honuntzaxeago gerta omen daiteke. Beti norbaiten edo zerbaiten ezkerrean omen dago. Bai omen da eskuinaren ezkerria ere. Era askotakoa izan omen daiteke ezkerria.

Gure arteko ezkerria, ordea, ez omen da egiazkoa, gezurrezkoa eta ametsezkoa baizik. Ez omen gaitu inora eramango ametsezko ezker honekin Gobernuak eduki ditzakeen harremanak.

Guk ez dakigu egiazko ezkerria gorpuzturik dagoen ala ez. Ezeko susmoa dugu guk ere. Ez bait du hezuramitzeko eta gorpuzteko egokierarik eta biderik izan. Halere baduela uste dugu elkarriketarako talderik. Herri desberdinez osaturiko estatuan bizi gara. Badute herri hauek elkarriketarako adina nortasun eta gorpuz. Fruitu onak emango litzuke herri hauekiko harremanak. Gobernuaren irekitze eta zabaltze horretan urrats eta pauso haundia litzateke herri bakoitzaren eskakizun, premia eta arazoezin elkarriketaratzea.

Madrilgo ezkerria edo ezker ustekoa, honetaz ez da jabetu oraindik. Ezta hemengo zenbait ere, zoritxarrez. Eskuinaren itxitasuna salatuz eta desegin nahirik dabil borrokan. Baina eskuina bezain itxi gertatzen eta bilakatzen da. Marxdar asko ez da oraindik jabetu herrien izaeraz, balioaz, nortasunaz. Eskuinaren arrisku berean jausia dago. "Inperio" zale da. Ez dio herrien arazoak buruko minik ematen. Ez da herrien desberdintasunak izan dezakeen aldakuntza-indarraz ohartu. Bide okerrera daraman bihoz-kadatatzat jotzen du herriazetasuna. Ez du uste gizartea berritzeko, askatzeko eta zuzentzeko iturri bizi gerta daitekeenik.

Indarrak sakabanatzeko, batasuna zatitzeko, alferrikako eta kaltegarriko etsaikeriak bizteko dela uste dute nola eskuinak ala zenbait ezkerrek. Eta herriazetasuna ez da inolaz ere indarrak sakabanatzeko, batasuna zatitzeko eta kaltegarriko etsaikeriak bizteko, alderantziz baizik.

Herrien nortasuna aitortzeak dekar indar bortitza, egiazko batasuna eta adiskidetasuna. Hori aitortu ezik ez daiteke zinezko berdintasun, senidetasun, askatasun eta demokraziaren oinarriak jar.

Soljenitsine eta Erostrato

Alexandre Soljenitsine U.R.S.S.-etik kanporatua! Nork ez du hau entzun? Nork ez du oraindik horren berri izan? Nork ez du dagoeneko bere iritzia eman?

Alferrik litzateke, beraz, ni neu ere Soljenitsinez hemen mintzatzeko. Nork ez du ene aburua sumatzen, bestalde, gertakari horretaz? Zeharo nago erabaki ahalkegarri horren kontra. Zalantzarik ez. Zeren-eta egia ofiziala, erresumaren aparato guztia, ekonomia, prentsa, eskola, unibertsitatea, armada, den-dena goitik behera eta arras 57 urtez kontrolatu ondoren, idazle bakar baten nobela batzuek dena honda, edo koloka utz, badezakete, sozialismo horren gezurra haren ahulezia harrigarriak berak salatzen du; eta ez dugu inolaz ere geuretzako nahi. Soljenitsine-ren arazoaren aurrean gertaturik, nork egiten du burgesiaren jokoa: Soljenitsine-ren jaurtiera gaitzesten dugunok, ala jaurtiera hori onartzen dutenok?

Bapatean hau entzuten dugu, ordea: Soljenitsine oso aberatsa dela. Hots, Mendebaldean Soljenitsinereen interesak zailtzen dituen Fritz Heeb delakoak, hauxe jakinerazi du berriki: «Mendebaldean argitara dituen nobelen aldetik, ez duela Soljenitsinek sosik sekula bildu. Koberatu duen diruketa bakarra hau da: Nobel-Sariaren parte bat. Soljenitsineri, bestalde, bost axola zaio dirua; eta ezertxo ere ez jaso nahiago du. Hain zuzen ere, baliteke bere idazle-eteekin horiek guztiak egunen batez gizatar elkar-terren baten eskuetan jartzea». Moskuko Idazleen Elkarteak aberastu ote du beraz 1969az geroztik bota zuen idazle madarikatua?

Soljenitsinereen ausardia (Siberian urte luzetan barrena zigortua) «probokazio»tzat salatu dute batzuek; eta stalinismoaren kritika, sozialismoaren kontrako herra gisa aurkeztu. Zergatik ordea? Trotsky, Marcuse, Sartre eta Cohn Bendit ez dira leunago izan stalinismoaren kontra. Hortaz?

Soljenitsine kristau suharra omen da. Honengatik ez besterengatik, ordea, inor afusilatu behar denik ez dut uste. Ez gaitzen eror beste muturreko inkisiziora! Nori bere Fedea eta bere errespetua. Zeren-eta, nork du Egia?

Soljenitsinek hau idatzi du: «Guztiz da Kondaira arrazoin-bideetatik at mamitzen den bilakabide bat» («un procès éminemment irrationnel»). Eta hau ez zaio barkatzen. Baina Levi Straussek ia hitz berak idatzi ditu. Eta Hegel filosofo bat da, besterik ez.

Soljenitsinek hau ere idatzi du: «Errusiako literaturaren ezagugarri-rik nabarmenena hauxe da aspaldidanik: jasaten dituenekiko bere jokabide berezia... Ikusten dituen bezala esan behar ditu gauzak idazleak». Eta hau ere ez zaio barkatu; egia esan ala ez esan agintaritzak erabaki behar omen du-ta.

«Minute»k eta fazista guztiek le-tre handitan aipatzen dute gaur Soljenitsine; eta honek nardatu egiten gaitu. Chilez ez baitute horiek ezer esaten. Baina Lukacs marxista ere guztiz mintzatu zen goraki Soljenitsinereen alde. Aste hauetako giro berri hau, beraz, oso joera berezi batetan eta ez beste inun nagusi, nork erein du eta zertarako? Nork nahi ditu bat sozialismoa eta stalinismoa?

Soljenitsine, halere, sosik bate-rie gabe baldin badago ere, aberri-rik gabe gelditu bada ere, horren maite duen bere Errusia gabe bizi beharko badu ere, halako kontso-labide edo aringarri bat bederen badu: Erostrato-rena. Eta hau ez omen da kontsolagarri apurra.

Jakina denez, bere burua hilez-ko egin nahiz, Efesoko Artemis-en eliza sakratua erre zuen Erostratok Grezia zaharrean; eta ekintza horretan, espero zuen bezalaxe, bizia galdu zuen. Hilezkortasuna lortu zuen, ordea: gaur ere Erostrato nor zen badakiku. Hots, hauxe izan zen haren erraketaren karkoa. Erostratok, gosta ala gostarik, gizonen oroimenean bederen nahi zuen bizi.

Soljenitsinek bere burua txalotu-ta ikusten du, bere irudia mundu guztiko kasetetan topatzen. Soljenitsinek, hitz batez, gaur bederen, badu Erostrato-ren kontsolabidea: hilezko agertzen da, ospea biltzen du bazter askotan.

Inolaz ere, beraz, Soljenitsinereen ohorea eta merezimendu gaitzak nik deusetan ttipitu nahi izan ez arren, Erostratoren kontsolagarri-rik gabe beren herritik kanpoatuak di-en gizajo apal ez-ezagunak gogo-razi nahi nituzke.

Palestinarrak aurren-aurrenik, noski. Baina baita Prusiarrek, baita Tataroak, baita Tibetarrak; baita lanik ezaz apalki eta isil-isilik be-ren sortzeria utzi behar duten ho-riek. Hauek ohorerik gabe itzaltzen baitira atzerrian; bortxaturik dese-rrirutzen baitira. Eta nehorik ez bai-taki deusik ere beren trajerialaz.

Baina are bertago ditugun dese-rritutako horietaz zer esango? Geure anaiak ditugun Soljenitsine horietaz zer? Zer dago erdiragarria-gorik dena eskaini eta eman, due-na, bere etxekoek berek zekoratu-rik, iraindurik eta ukaturik topatzea baino? Zer dago bihotz-urragaria-gorik, irakurle, dena utzi duten Sol-jenitsine ez-ezagun horiek dena

utziagatik ere, gaur eta beti ahaz-tuak eta ez-ezagunak izango dircia jakinik ere, inolako kontsolagarriren esperantzarik gabe, tenk aurkitzea baino?

Soljenitsinek dena arriskatu du; baina badakigu. Beste horiek, or-dea, aurtikiak izan dira, lur gorrian etzan dira, oker ala zuzen; eta ez dugu jakin nahi. Zeren-eta askoz errazagoa baita beti urrungoaren al-de agertzea, bertako samaritano-aren alde baino.

Horra hor egia latza. Eta Ero-strato-ren kontsolagarri-rik ez dago haiantzat; eta ongi dakite. Hori-ek, horretara, txikiagoak direlako, han-diago zaizki Soljenitsine bera baino.

Orain arte, ordea, hauxe baizik ez dute entzuten farisau super-per-fektoengandik: utikan zoroak! Eta muzin itsusi batez bazkaldegira sar-tzen ikusi ditugu irribarrez, eta be-ren buruetan zindo.

LARRESORO

Lana, lagilea, lantegia

EXTRAK

Eguneroko lan orduraz kanpora sar-tzen diren beste ordu horietaz, ex-tra ordutaz, halako gogoetak sor-tzen zaizkio gaurregun langileari.

Edonork badu, zortzi ordutako lanaldia lortzearen, langileriak izan dituen borroken berri. Ia ia mende t'erdiko borroka izan dela esan ge-nezake. Horko huelgak, hango ager-kunde edo manifestazioak, hemen-go tiro hotsak, haruntzagoko barri-kadak, hainbeste langilek isuritako odola... zortzi ordutako lanaldia lor-tzearen emanikoak dira. Alferrik emanik ote dira?

Garai batetan militarren harmak, agintadunen erasoak, indardunen zapalkuntzak lortu ez duena, orain, besteak beste, kontsumo propagan-da tresnek lortuko ote digute?

Zortzi ordutan irabazten duenaz bakarrik ez dezake langileak nola-nahi irauti. Zortzi ordutako lanaz bere behar premiatsuenak ase eta bete ditzaketen langileak oso gutxi dira. Gauzak gora ari dira. Diruak tximiniko keak baino gehiago ez digu irauten. Zer egin? Nola joka?

Honetaz gain, propaganda merio delarik, geure beharrak ezin muga-turik gabiltza. Gasolina garestitu be-rria izanarren igande eta oporke-taldirako auto bat eskuratzen, zer-gatik ez saia? Zahartu samarturik daukagun laboratoraren orde-z «telek» proposatzen digun azken modako automatikoa zergatik ez eros? Lan-gileok oporraldietan kanpora egun batzuk igarotzera zer dela eta ez gara joango? Urtean behingoagatik, langileak ez ahal du hainbeste es-kubide? Pertsona garenez gero eta beste edonor bezala jatzeko esku-bidea badugunez, modak eskatzen duenaren arabera zergatik ez jan-tzi?

Orain sos batzuk irabazteko mo-dua dugunez, sar ditzagun ordu ex-trak, zenbat eta gehiago hobea. Ko-bra dezagun gehiago, gehiago gas-tatzeko modurik izango dugu eta. Ordurik ez dagoen garaian «aguan-tau» eta kito.

Kooperatibetan beretan ere, diru metatzeko dela kausa eta, kapitali-zatzeko, langileriak ordu extrak sar-tzea ez du batere garbi ikusten. Egoera berezi batek horrelakorik es-ka badeza, tira. Baina norma be-zala, langileen ordu extre-z balia-turik diru metatzeko horri ez deritza-ongi.

Lantegiak langilea behartu ahal dezake ordu extrak sartzea? Hau-xe da asko geure buruari egin izan diogun galdera. Ordu extrak sar-tzeari uko egingo balitzako lante-

giak langilea horretara behartu ote lezake?

Zein dira lantegiak, horretarako, bete behar dituen baldintzak? Lan-gile batek ordu extrarik sartu nahi izan ez zuelako, langile berori lan-tegitik at bidaltzea bidezkoztat jo zuen Magistraturak 1971 azaroan. Baina Tribunal Supremo delakoak, 1973 urtean maiatzaren 16an eraba-ki zuenez:

a) Lantegiak ezin dezake langi-lerik bidal.

b) Kanpora bidalia berriro har-tu behar du, edo bestela, lantegi hori 50 langilez gorakoa denez 60.000 pezeta ordaindu beharko diz-kio.

d) Hauzia dela eta lanik egin gabe pasa dituen egunak ordaindu beharko dizkio lantegiak.

Ez gaituzue lege arazoez egiazki jakintsu. Halere, irakurri dugunez, eta goi mailako hauzitegiak dice-nez, ordu extrak sartzera ez dai-teke nehor behartu, hori guztia, langileak askatasunez onartu behar duen zerbait baita.

MIKEL UGALDE

zeruko ARGIA

Zuzendaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa, Kantauri eta Ara-goiko Kaputxinoek argitara-tua. (Kale Nagusia, 50-1.º Bur-lada - IRUIÑEA).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 41 95 88

ARPIDE SARIA:

Barruan	350 pezeta
Korreo batasune-tako herrietan	400 pezeta
Atzerrietako bes-te herrietan	420 pezeta
Airez	Aldez aurre-tik galdetu
Salmenta (ale bakoitza)	8 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:
«Gráficas Navasol»
A. Adoain, 1. IRUIÑEA
D. L.: NA. 80-1963

han-hemenka

Otsailaren 28an, eta Jesus Oleaga jaunaren zuzendaritzapean, "Euskerazaleak" delako elkartearen biltzar nagusia eratu zen Bilbon.

Camilo Jose Cela jakintsu ospetsuak, gaillego, euskara eta katalan katedrak prestatu asmotan dihardu Madrileko Ateneo delakoan.

TRIUNFO aldizkariaren 593 zenbakian, Euskara Idatzaren Batasunari buruzko artikulua bat eskaini berri du B. de Arizabalaga deitu kazetariak.

"Triunfo" batasunaren alde mintzo zaigu, "Fuerza Nueva" delakoa kontra mintzo zitekeen arrazoi berberetatik.

Garizuma girotan edo, Markinako karmeldar tek "Gurutze-Bidea" argitara eman berri du. Euskeraz egin du, noski, eta zenbait bertso —doinu eta guzti— burutu du pausu bakoitzeko.

Gure karmeldar hau Aita Batiz dugu, Arbazegin jaioa, eta "Xalokin" izengoitiz lehendanik ere zenbait lantxo-ren egile dena.

Zarauzko "Euskerazaleak" elkartearen prestatzen ari zen hitzaldi morderoa ez da martxoan eratu.

"Anatsan" azpeitirrak biziki ondo aurreratu zigunez, hitzaldiok Lizardiren omenetan eratu nahi lirateke. Hain zuzen, Lizardiren omenez erailiko den origarria maiz-tzean edo amaitzeko omen da, eta hitzaldiok ere maiz-tzean eratu, beraz.

Elgoibarko Ikastola berria egin ahal izateko zortzi miloi behar ziren, irakurleak dakikenez.

Bide zuzenetik jakin ahal izan dugunez, oraingoaz best miloi eta erdi bilduak dira etxerik etxe. Lantegi mailako diru eskabideari ez diote oraindik arduradunek ekin. Beraz, dudarik ez, elgoibartarrek lortu dutela, iadanik, beren ikastola.

Zenbaitetan esan du, herriak ez dioa arazo honi har-rrera onik egin. Halakorik zabaldu dutenek jakin dezake zergatik dioten... agian, berek eman ez dutelako.

merkatalgo izendegia

Joan zen astearen esan bezala, otsai-laren 23an, aurkeztu zen Iruñean, "La Vasconia" eta Euskaltzaindiaren artean argitara eman den Merkatalgo Izendegia deritzan liburuxka.

Honako izendegi berri honek —hitzaurrea eta zenbait azalpenez gainera— bi alderdi berezi ditu. Lehen, nolabait esateko, Merkatalgo Izendegiari berari dagokio, denda eta ofizio izenak alfabetaren ordenaz, errazkadaz, agertaraziz. Bigarrena, berriz, merkatu harremanetan erabili ohi den edozeinbat esatera eta "slogan"ez osatua da.

Villamayor de Marquina (Elgoibar), Monreal de Deva, Placencia de Sorluze eta beste, gero, lehen hirurak behinik behin, jatorrizko izenari jarraitu zioten ere.

Plazentziatar kondairalarari honen asmoa ez da ba, asmo soila. Euskal izenen eraberritzeak indartzen dihardu Euskal Herrian barrena. Ordizia, Arrasate, Sorluze eta beste hainbat eta hainbat izen zahar berpizten ari zaizkigu.

Beharrik ere bada! Oraisutan Munitibar-ek esaten zigunez, "Baleón de Vizcaya" delako parajea Galarregi omen da. Eta zenbat bizkaitarrek ote daki?

urkiola

Eta Bizkaia aipatu dugunez, hona —guk ezik— Donostiako Zuzendaritzak jaso duen gutuna. Guri igorri digute, berri labur laburra izanik, lekutxoaren bat eginen diogulakoan.

Bai pozik egin ere, hartaz moldatutxa gure lantxo bat argitara eman ahal izateko, aukeran maukeran datorrigularik, gainera. Izan ere, guk ere lehendanik aditzera gure irakurle honek aipatzen digun berria. Baina, utz diezaiozun behingoz hitz jarriari, eta hona, besterik gabe, "Zuhaitz" delakoaren lerokada:

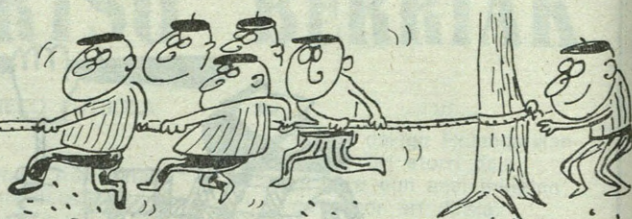
Abadiño-ko udaletxearen lurralde zati bat dugu Urkiola.

Egunerokoetan irakurri ahal izan dugunez, 50 txalet eginen dira Durangoaldeak duen tokirik zoragarrienetarik hartan.

Batek baino gehiagok esanen du: "Agur, Urkiola-ko bakea".

Gure ustez, Aita San Antonio laister jende potolokarekin iguratuturik egongo da, zeren, ez dira txalet-ek edonorentzat izango.

Bai, Gerediaga Elkartearen asmoak sail honetan agertzean, Urkiola eta Oiz-en egin nahi diren natur-parkeak aipatu genituen duela zenbait aste. Orain, aldiz, beste era batetako berri bat, arras desberdina, zabaldu da.

Guk uste, Urkiola bezalako paraje hoik ahalik eta "garbien" gorde eta zaindu behar genituzke, era horretako urbanizazioei tokirik eman gabe. Arlo honetan erdugarri zaigu Eibarko Udaletxearen jokera, Arrate eta Urko arteko inguru-minguru guztian (Usartza, Ixua, Akondia, Kalamua, Krabeliñ, Gorostieta...) etxerik erakitzeko debekatua bait du.

Bergarako Gorlan eta Elosua aldean, aldiz, ez da antza, horrelako erabakirik, eta edozeinbat eratako etxetxoak —apal samarrak, egia esan— ugaltzen ari zaizkigu.

Urkiola, Arrate, Gorla... eta beste horrelako amaia dugu, zorionez, Euskal Herrian. Guztiak gorde behar genituzke natur-parke bezala. Guztiak gorde eta guztiontzat gorde, gainera.

Mendiaren edertasuna dastatu nahi duena igo dadila nahi haina bider, edo, bestela, hutsik dagoen hainbat baserriarik bat eros dezala. Euskal Herriari eta ekologia delako horri mesede handia egingen dio.

satrustegi mintzo

Ixone izena zela eta, Satrustegi jaunaren iritzia eskatu guren otsailaren 17an. Hona, laster asko, Urdaindik jaso dugun gutuna:

Amatiño-ri, agur:

Ikusi dut azkeneko Z.A.-an izenei buruz diozuna. Jaso ere bai, "Garazi" emakume izen berria. Anton Valverde-ri berehala eskatua diot agiria. Aurrera goaz.

Ixone sartzen hasia da. Ezer gutxi esan dezaket izen honetaz. Gizaki izena bada, noski, Ixona, 1513-1557ko. Arabako liburutan. Ikus "Memorial de todos los Cofrades de N.ª S.ª del Rosario" (Gasteiz-en). Izan hau, beraz, sartua dugu Izendegian. Hortik dator, behar bada, Ixone emakume izena.

Maidar. Hauzira joana guren. Iruñen ez zuten on hartzen eta gurasoek Madrilerara jo zuten. Igaz, San Fermin egunetan, han ontzat eman zutelako berri zabaldu zen Iruñen. Hala jakinarazi zidaten hauzilarik (gurasoak alegia), baina ez zieten ofizialki ezer esaten.

Zonbait ilabeteren buruan, urrian hain zuzen, hauzilararen aita-amak Juzgadora joan ziren hauzia zertan jakin nahiaz. Ez zieten hauziarenik agertu; "Libro de Familia" hartu zieten, eta bada ezpada ezarria zuten Aitziber-en orde, Maidar ipiñi zieten. Hauzia ontzat emana ditek beraz. Nik badituk agiriak. Best bat sei ere.

hiru ziri

"Baztandarren Biltzarra" ezezik, "Bidasoarren Biltzarra" ere eratu omen da aurrean. Asmo honetan ari dira behintzat, iadanik. Iruñ aldean; eta, aditzera dugunez, eratu ere abuztuaren 15ean, eratu omen.

Biltzar horretan, Bidasoa inguruko giputz eta nafar herri guztiek parte hartu ahal izanen dute. Izan ere, "Bidasoarren Biltzar" hau dela eta, gipuzkoar eta nafar anaien arteko harremanak bizkortu nahi lukete antolatzaileek.

Txikitari geografiaz irakatsi zigutenez, edozein hibaik —gehienez bederen— bi ibar ditu. Bidasoak ez, ordea. "Spain is different".

Lehenago ere esanak garenez, Gipuzkoako Diputazioak moldatua du dagoeneko III Eskola-arteko Euskal Dantza Lehiaketa.

Horrez gainera, besterik ere izanen da aurrean, I Eskola-arteko Koru Lehiaketa ere prestatu bait du lehen aldikoz.

Bi lehiaketa hauen izenburuei bagazozkie, nabari da ez daniela bie izpiritu berdina. Euskal dantzek ez dute "hizkuntzarik". Koruek, aldiz, bai. Zentzurik duenak uler dezala.

Jon Enbeitak —ez eta Agirre azpeitirrak ere— ez zuten baimenik lortu otsailaren 24ean. Inorgan eratu zen bertsolari saioan parte hartu ahal izateko.

Zorrotza dugu Jon bizarduna bertsogintzan. Bai, zorrotza, baina ez kanpokoentzat bakarrik, bai eta barrukoentzat ere:

Euskaldun deitzen zaran guraso, zer egiten ari zera? Zure semeak datozanean ikastolatik etxera, zer dala eta egiten dozu euren aurrean erdera? zer da maitatu ezin dozuna: semeak ala euskera...

Erantzun biezioa beste Jon horrek, Beistegitarrek alegia. Lau puntuko bertsoa ez da zailegia. Doinua, berriz, "Akerra ikusi degu..."

euskal kazetak

Ramuntxo Kanblong-en beraren eskutik jaso dugu Baionako HERRIA astekariaren azken alea. Hona zer irakurtzen ahal dugun euskal kazeta edo aldizkariet buruz, ANAITASUNA eta ZERUKO ARGIA izenekoez, alegia:

Zenbait denboraz beldur bat hedatu balin bada ere, ANAITASUNA Bilbokoa debekatua izanen zenetx, bai edo ez, sekulan bezain fresko agertzen zauku azken denbora hauetan...

Donostiako ZERUKO ARGIA bere bidea darama aintzina aste oroz eta sekulan baino seriookiago. Solasaldi jakingarriak zabaldu ditu euskal kulturari ari den hainitz jendekin azken denbora hauetan...

Gure kazetak hobetzen ari zaizkigu dudarik gabe. Jo aintzina eta izan dezatela hainitz irakurle.

Beste horrenbeste opa diogu guk ere Ipar aldeko HERRIA-ri. Nabarmen da azken bolada honetan bizirik hobetu eta bizkortu dela Baionako astekari hau, informazioari dagoen aldetik batik-bat.

Bistan da, zenbait egoerak mutuak ere berriitsu biltzen dituela.

AMATINO

ZENBAT GARA

Zerrendok hiru hizkuntzatan eginak dira, hau da, euskaraz, frantsesez eta gaztelaniaz.

Bestalde, diogun argigarri bezala, liburuxka hau Xabier Kintanak bildu eta taxutu duen arren, lehen alderdia behintzat —denda izendegia alegia— ez duela bilbotar gazte honek bakar-bakarrik egin, aitzitik, Euskaltzaindiak apropos izendatutako batzorde baten lana eta aukera dela, han-hemenka jaso izan diren eta guztietako iritziak kontutan hartuz, eta, azken batez, Euskaltzaindiak berak onartua.

Bigarren alderdia, esareki dagokiena, aldiz, Xabier Kintanak berak burutua da, arlo honetan saiatzen direnentzat erabilgarri izanen delakoan.

Aurkezpen orduan Aita Villasantek esan zuenez, hizkuntza baten bizia eguneroko gauza soiletan egin eta eragiten da. Euskaltzaindiak era honetako lanetan jarraitu nahi luke, euskarari halako funtzionaltasun bat eskainiz, eta, lekuan lekuko erak baztertu asmotan baino, agiriko gauzetan behintzat nolabaiteko berdintasun bat lortu nahirik.

Dueta bi urte argitara eman zen Euskal Izendegia. Oraingo honetan aurkeztu berri da honako Merkatalgo Izendegia. Eta, dirudienez, Euskaltzaindiak moldatzen dihardu, iadanik, Herri Izendegia. Lanerako prestasunik ez dio, ez, inork ukatuko.

Azkenik, euskaldunak garen aldetik, bihoakio "Banco de la Vasconia" delakoari gure eskerrik sutuena.

herri izenak

Ramiro Larrañaga azterlari plazentziatarra Sorluze izenaren alde mintzo zaigu arestian. Ez da Larrañaga jauna honetaz mintzo den bakarra, ez eta —etimologia arazoa alde batera utziz— izenak duen garrantziak eta eragiten duten giroaz hitzegiz duen lehena ere. Orain dela urtebete inguru, Imanol Laspiurrek ere erabateko artikulua bat eskaini zigun ZERUKO ARGIA honetan toki izenen arazoa zela eta, eta oraindik orain Armendaritz mintzo zaigu ANAITASUNA hamabosterokoan, toki izenen erdalduntzeaz.

Edozein modutan, esan bezala, Ramiro Larrañagari tokatu bide zaio oraingoan txanda, eta herrian nabarmen den giro bati atxikiz, jatorrizko izenaren agertarazle azaldu zaigu, gaurko Placencia de las Armas izenaz gainera, lehenagoko Sorluze ez dadila baztertua izan eskatuz.

Dueta zenbait mende, Euskal Herriko hainbat herri izenez aldatu zen, legearen aurrean "villa" delakotzat onartu zenean. Horrela sortu ziren, Deba eskualdean bertan esate baterako, Villanueva de San Andres (Eibar),

Itxura denez, Urkiola gain gainean, santutegiaren al-
toan bertan, Otxandiorako bidean, urbanizazio berri hoi-
tako bat egin nahi bide da. Lurrok, Abadiño-ko Udale-
txearen omen, eta, batzate beste, 60.000,— m.² zabal-
luz, non berrogeita hamar txalet eraikiko diren.

Ez dakigu guk geuk urbanizazio hori zein era eta
moldetan eraikiko den, baina harrigarri zaigu Udale-
txeak berak horrelako asmorik proposatzea. Bestalde, ezin
inolaz ere elkarrekin uztartu, Abadiño-ko Udaletxearen
asmoak eta Gerediaga Elkartearenak. Segurutzik, Urkiola
inguruan nahiko leku dago asmo bat zein beste egin
ahal izateko, baina... horregatik! bat besteren kontrako
dirateke ganorazko plangintza bat burutzean.

NOMENCLATOR
COMERCIAL

MERKATALGO
IZENDEGIA

BI GAUZA

L. I. P.: Langileen garaipena

Europar osoan entzun da Frantziako lantegi horretan egin den bederatzi hilabeteko borrokaren ohiua. Urtilaren 29-an izenpetu zen langile eta nagusi berriaren arteko akordioa. Langileek aurkeztu zuten arazoa irabazitza hartu izan da.

Lantegiaren eraketak gertara iritxi diren galdaturik, langile gehienek kalean jartzearen aurka altxa zirela adieraziko da.

Akordioan, langile eta nagusi berriaren arteko konponketa honetan enpresaren etorkizuna oinarritzea izan lehenik egindako gauza. Erlojuaren azokaren azterketa sakona eginga dute. Hasiera batean langile denak sartuko ez badira ere, epe jakin batean denak izango dute lana orainartean jardundako tokian. Bitartean beren jornalak jasoko dituzke eta bide emango zaie behar berriak eskatzen duten ofizioa eskuratzeko. Aldizka joango dira eraberituko den lantegian eta idatzirik gelditu den klausula hori bete arte ez dute bere borrokan etsiko L. I. P.-ko langile guziek.

Borroka horretan kezka berriak eta bide egokiak erne dira. Nagusiak beharrezkoa bezala agertzen duten «razionalizazioaren» ondoren gaiztoen aurka borrokan egin daitekeala agertu dute langile borrokalari hoiek. Mundua iraultzeko ideia zabalak berreiatu ordez, lanezaren aurka egin dute. Lanaren eskubidea zaindu nahirik batzuen jabegoa kolokan jarri dute. Guraso on bezala eta borrokan hartutako indarrez erlojuak egiten, saltzen eta beren arteko ordainketak egiteraino iritxi zaizkigu langile frantses hoiek.

Akordioaren bidez nahi hainbateko irabazpiderik atera ez badute ere, pozik abiatu dira ekindako bidetik jarraitzeko biddurrik gabe.

KISSINGER ETA NIXONEN BIDEAK

Guda nagusiaren ondorengo egoera aldatzen doa. U. S. A.-ko zuzendariak ohartu dira ez dutela bi fronte zabaletan borrokan egiterik: bat, U. R. S. S. eta Txinak babesten duten Vietnam-go fronte eta bi, U. S. A.-ko azokan gero eta indar gehiago hartzen ari diren Japoni eta Europaren fronteak. Azken fronte honek, Japoni eta Europak esku lan merkea, energia erruz eta moduz eta militar gazterik gabe dagoelarik, arrisku haundiena eskaintzen zuen.

Kissinger-en lehen eginkizuna Vietnam-go pakea lortzea izan da eta bide batez sozialismoaren aintzidariekin harremanak egokitu. Pake aldi honek bidea eman dio Ifar Amerikari Japoni eta Europako gehiegikeriei buru egiteko.

Txina, U. R. S. S.-ekin gehienbat kezkatutik, ez du eragozpide haundirik izan Kapitalismoaren buru denarekin tertulitxoak eratzeko. U. R. S. S. berriz, ekonomia aldetik larrialdi haundian sartutik prest dago pakea ez urratzeko: horrela dolarrak barra-barra, jasotzen ari da eta Amerikarrak Japoni eta Alemaniarekin egin dezakeana ez dio gehiegi kezkatzen. Errusiaren betiko etsaiak ez al dira ba izan bi Herri hoiek?

Europari buru egiteko egoki dago beraz, Nixon lehendakaria. Dolarraren debaluazioa eta gero haren urrez alda ezinak, bere harrisku eta guzi, kanpotik U. S. A.-ko azokara zetozen produktuen garestitzea eta kapitalen ihesketa gutxitzea ekarri zuten. Hau izan zen lehen pausoa.

Bigarrena, petroleoarekin egin dena izan da. Sortalde gertuan erabili den politikaren elburu nagusia energiaren garestitzea izan da batez ere. Alemania eta Japoni industriaren produktoak garestitzearekin batera Amerikakoei bideak irekitzea eta erreztea etorri da.

Politika honen ondorenak agertzen hasi dira: amerikarren paguak berdindu dira, eta dolarraren indarra sendotzen ari da. Europako komertzioa, orain artean hain aldeko, defizitarioa bihurtzen ari da.

Petolioaren larrialdi hau yanki ekonomia berbitzurako sortu da eta Europaren galerako. Nixonek ez du Europako ekonomia lur joeta hutzi nahi, baina bai bere menpera ekarri.

Politika horren ondorenak Hirugarren munduak jasan beharko ditu eta petroliorik ez dutenak batez ere.

Egoera honetan eta Europaren «gehiiegikeriak» neurtutakoan, ez du kapitalismoaren aintzindariak epe batean harrisku haundirik aurkituko. Irabaziaren legepean bizi direnen aurka buru egiteko beste indarrik ez ahal da gelditzen?

D. I.

Gure etorkizuna

Zerbitzuen egoera lotsagarria (III)

Egin nuen azkeneko lantxoan. Euskal Erriko ekonomia egoterra, jendetza egilearen banaketa nola zegoen eginik ikusita, zinez ahula genioen. Hori esateko, batipat, zerbitzuen egoerari begiratzen genion. Baina zerbitzuetako atalean bi mota bereizten genituen. Eta ain zuzen, garrantzirik andiena osasun alderdia, jakintza eta kultura alderdiak e. a. zirela ere esaten genuen.

Alderdi edo alor horiek nola arkitzen dira gure inguru haurtan? Osasun, irakaskintza e. a. sailen egoera ain ahula ez baldin bada, izan ere, ileitako ezkiak jo beharrik ez dagoela esango nuke, nahiz eta zerbitzuen egoera, ororo, txarra eta lotsagarria izan.

Irakaskintzako zenbait dato ematen asiko naiz. Besterik ez dut eta. Gipuzkoari bakarrik dagozkion datok emango ditut. Bestalde, dato hauk Bilboko banketxeak eta Gipuzkoako Industria eta Komertzio Kamarak egindako lanetatik atereak dira.

Behetik behetik asiko naiz. Irakaskintza aurreko sailean edo mailan Espainiako estatu barrutian arkitzen diren eskola geletatik 2,2 % gela Gipuzkoan arkitzen da. Bestalde, Espainiako estatu barrutian adin horretan eskoletara joaten diren aurretatik 2,3 % Gipuzkoatik joaten da. Aldera ditzagun bi dato hauk. Gauza begien bistan dago. Bi datoen artean desegokitasun bat azaltzen da. 1970-1971 urtean, Gipuzkoan eta maila honetan, ikasgelak umeen hein berean ez daude. Gipuzkoan, behar den hainbat eskola gela ez dago. Espainian ikasgela gehiago dago Gipuzkoan baino. Espainiako estatu barrutian maila honetan atzeraturik arkitzen gara, pelotian atzean goaz.

Beste mailatan zer ikusten da? Oinarri eziera edo Lehen irakaskintza mailari, 1970-1971 urtean, zegoen zenbait dato emango dut. Maila honen egoera ere lehengoaren berdina da. Aur eskolatuak dagokien 1,8-hainbat eskola gelarik ez daukagu Gipuzkoan —1,6—. Batz bestea, Espainiako estatu barrutian ikasgela gehiago dago Gipuzkoan baino.

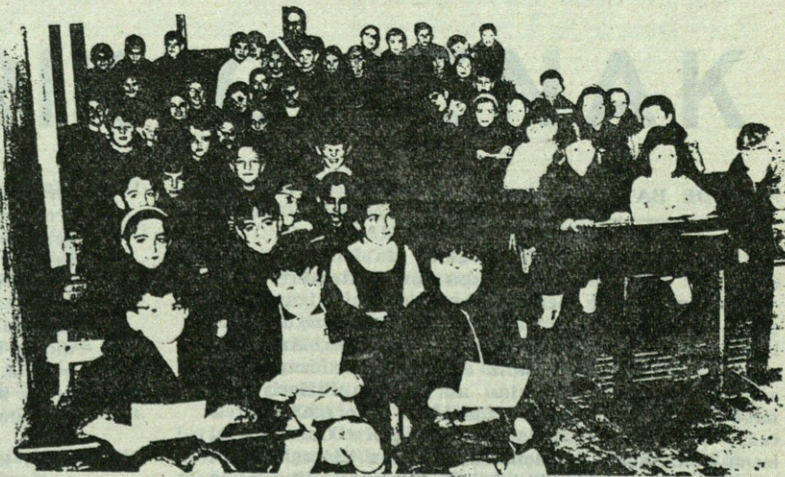
Maixu edo irakasle alderditik ere gauza berdina ikusten da. Eta puntu honek garrantzi andia du. Denok dakigun bezala, irakasle batek zenbat eta aur gutiago izan, aur bakoitzari hobeto laguntzeko modua izango du, bide batez bere irakaskintza aberatsago eta jatorragoa izanik. Modu honetako eskabideak ikasleentako irakasleek askotan egin dituzte eta eskera hori zuzena ez denik ezin daiteke izan. Baina, horratx, Gipuzkoako irakasle batek, batz bestea, Espainia estaduko irakasle batek baino aur gehiago ditu bere ikasgelan. Egoera koxkorra, beraz, gurea.

Are eta koxkorragoa, gainera, batxilerrato mailan ere gauza berdina gertatzen direla ikusten badugu. Beste mailarik ez noa aipaterra. Aspaldi honetan, behar den hainbat ez bada ere, Gipuzkoari Unibertsitatea dagokiola behin eta berriz esan da.

Beraz, profesional eskoletatik kanpo edo at gure Gipuzkoaren egoera lotsagarria da. Gure etorkizuna iluna da. Gizarte aurreratu batek ondo daki jakin ere, gerora zerbitzuen egoera nahi badin badu behintzat, irakaskintza eta jakintza alorretan diru asko sartu beharra daukala. Gizarte baten etorkizuna, jakintza mailan dituen ezagupideen morroi da. Jakintzaren abiada zenbat eta andiago izan, produzioarena ere arras eta andiagoa izango da. Gaur egun, jakintsuek diotenez, gizarte aurreratu batetan, emankortasunari jakintzak beste edozerrek baino gehiago eragiten dio. Eragilerik azkarrena bera da. Gu, toki ederrean gabilta. Gizarte aurreratu batetik ehundaka kilometrotara gaude.

Osasun alorra da bestea, pertsonarentzat esan nahi andikoa dena. Egia hau, denok geure barruan sentitzen dugun gauza da. Eta begien bistan da, gizarte aurreratu batek osasunari dagozkion gauzak ondo taxuturik izan behar dituela. Gure artean ez duzu, irakurle, horrelakorik ikusiko.

Zenbat sendagile dira Gipuzkoan?

Gipuzkoa, behar den hainbat eskola gela ez dago

Aski al dira? Espainiako estaduan, batz bestea, 10.000 biztanlerentzat 14 sendagile arkitzen dira; Gipuzkoan berriz 11 sendagile. Zer nahi da gehiago atzeratuak gurela ikusteko!

Behar den hainbat klinika edo sendaetxe badenez ikusteko, gaxoentzat zenbat ohe dagoen begiratu ohi da. Horrela, Suezian eta Nauruegan 10.000 biztanlerentzat 180 ohe dituzte. Britaina Andian eta Dinamarkan 100 ohe, Frantzia eta Italian 90 ohe dituzte. Espainian, berriz, 46 ohe besterik ez dira. Frantzia eta Italiaren erdiak, albiga. Eta, hemen, Gipuzkoan are

eta lotsagarriagoa da gure egoera, izan ere 10.000 biztanlerentzat 37 ohe besterik ez daukagu. Dato honen, dato negargarri honek komentariorik ere ez du merezi. Alferrikakea da. Bere esanahia denok ikusten dugu eta Gipuzkoan egoera denok jasan behar dugu.

Beraz, zerbitzuak orcar batetik, eta pertsonari garrantzizkoenak zaizkion zenbait alor aztertutik bestetik, nabarmen azaltzen da Gipuzkoaren egoera atzeratua dela. Beste eskualdetako egoera ere, ez pentsa, oso desberdina izango denik.

J. ELUSTONDO

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Del honi jarraituz bazatoz zure erlojua KANARIAS brrtan balio merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

erne, Gipuzkoa!

eros itzazu muebleak orain eta...

...has ordaintzen **MAIATZEAN.**

"ordaintzeko aukerarik onenak" eramatea eta jartzea hutsean

AMUEBLADORA

COMERCIAL

HISPANIA

MORAZA, 3 eta 14an.
DONOSTIA

SAN MARZIAL, 12an.
IRUN

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

Ezkerra eta etorkizunaren utopia

(II)

ADIBIDE BAT: ABERTZALETASUNA

"Nazionalismoa" beti burgesa eta erreazionarioa omen da: askotan entzun dugu hori. Batez ere ultra-ekzertiarrek, gure herria dela-ta darabilzkigun zereginak itxuragabekoak direla, esan nahi zigutenean, horixe esan izan digute behin eta berriro. Azkeneko urteotan makina bat aldiz entzun behar izan dugu arrazoi hori, modu batetan ala bestetan. Hori lehenago esaten zigutenak, intelektual ohoregarri pres-tuak, Salvador de Madariaga, Ortega y Gasset, etc., izena doinutsuak zituzten, eta ez ziren batere ultrak, ultra-ekzertiarrak, behinik-behin. (Beste eskuindar eta faxista batzuk ez ditut aipatuko). Batzuek ala besteek historia unibertsalaren filosofia batetan oin-hartzen dute, filosofia eurozentrista batetan hain zuzen, egia bait da Erdi-Europar nazionalismo burgesaren haroa pasea dela. (Hori gure ultraezkerrek bezain ongi daki S. de Madariagak. Baina guk ere bai). Ez naiz orain nazionalismo hortaz mintzatzen luzatuko (Europako Estaden formazioa eraman gaituen nazionalismoa izandu da). Hilda, ez dirudi dagoenik: nazionalismo frantsesa hilda badago, hilda gero ere oso bizirik dagoela, esan beharko litzateke bestela. Eta alemana, eta ingelesa, eta noruegoa, eta portugesa. Eta beste batzuk. Mio Cid Roy Diaz de Vivar, herriz ere. Pasea ez izateaz gainera, apenas dirudi "nazionalismoa" burgesa bakarrik denik ere: eta Sobiet Batasuna? Eta Txina? Eta Albania, eta Polonia? Eta Vietnam? Geroz-eta sinetskaitzagoa dirudi akusazio sinple haren: kolonien liberazioa guduen ondoren; sobietarrak eta txinarrak haseratu ondoren (Stalin-ek-eta) nazionalismoaren kondena hain zuzen sobietarren interes nazionalisten harma bezala aprobetxatzen zutela, ezagutu izan ondoren; palestinarren gudu garaian; eta Indotxinako burruken denboratan batez ere. Egunotantxe, potentzia haundiak beren interesen kartekin Indotxina musean jokatzerareneri direnean, bai Giap Ifar-Vietnamen eta bai Si-hanuk Printzea Kanboian (ekzertiarraren idolo haundiak biak), abertzaletasuna beste guziaren gainetik goralduz mintzo izan eta gero, premiazkoa dirudi iadanik, abertzaletasun aurrerakoiak eta kontserbakoiak seriozki berezte. Eta seriozki diot, zeren-eta orain arte, berezkuntza hori egiten ziguten ekzertiarrak, ia beti beren abertzaletasun falta zuzenesteko eta beste abertzaletasuna desprezioz gaitzesteko bakarrik, egin izan bait dute. Aitzakia hutsa izan da. Beren buruak "abertzale aurrerakoi" deklaratzeko zituzten, baina deklarazio dotore horrek ez zituen ezertara konprometitzen, "abertzale burgesak" erraz kondenatzera ez bazen.

Marxismoa, aspaldion ezkerre intelektuali elikatu duen teoria, beste gauza batzuen artean dudarik gabe nazionalista ere bazen fase historiko bat superatu nahirik, desarroilatua da. Nazio hauiei ez die asko begiratu, hortakoz. Eta ez dago dudarik, marxismoak, Erdi-Europako gizartearen historia, mundu osoko historia guzieren eredu bezala hartzen zuela (horregatik esaten da, "eurozentrismo" dela, XIX. mendeko beste teoria historiko guziak bezalaxe). Abiadura honi jarraiki, Europako ezkerrek arreta guti eskaini diote beti nazio hauizari, hau beste kontinenteren batetan sortzen zenean ere. Ez naiz kontatzen hasiko, azkeneko berrogeitamar urte hontan zenbat diagnostiko falto egin duten horregatik, Hirugarren Munduko gizarteen desarrolloari buruz batez ere. Baina ezkerrek (bai Sobiet Batasuna, eta bai Txina; eta baita aginpidea oraindik lortu ez duten ezkerrek ere) "nazionalismoari" kasu gehixeago egiten hasiak ditugu, zenbait eskarmentu gaitoren ondoren.

Beraz, Alemaniako Alderdi Komunista maoistak, adibidez, zer ba, eta hain zuzen abertzalerik aski ez izatea, egozten dio orain Alderdi Komunista proso-bietarrari: Alemaniaren batasunaz ez axolatzea. Maoistek, jeneralki, palestinarren burruka abertzaleari nahikoa laguntasunik ez ematea egozten diotela Sobiet Batasunari, ikusten dugu halaber. Txinarrak, areago, bigarren Mundu Guduak Europan sortutako nazio-mugen berrikuspena eskatzeraino doazkigu: batez ere Sobiet Batasunak Alemaniari kendutako eskualdeak ez dituzkete sobietartzat onartu nahi... Neofaxistak kenduta behintzat, burgeskume bugestzar burgesenak ere ez dira gaur mendebalean hain "nazionalista"! Beste zeini pasatzen zaio kaskotik, Eguzkialdeko Prusia Alemaniari itzuli behar zaioela eskatzerik? Askoz gutiago eskatuta ere, makina batek entzun behar izan ditu imperialista, errebantxista, eta antzeko edertasunak. Eta orain txinoak serio-serio datozkigu "ipuin txino" horiekin... Baina ez hori bakarrik: ezker guziak arnasarik gabe uzteko ateraldia zera izan da, alegia, tropa amerikanoak Europatik erretiratzearen kontra gogotik mintzatzen eta ahalegiten ari dena, ez dela Txina besterik. Zeinek imajina honelakorik, duela hamar urte?... Baina hemen ez digu inporta, nazioarteko panorama politikoan urte gutitan nabari den kanbioak.

Bigarren Mundu-Gerraz gero, mundua luzaro egon da bi partetan erdibituta. Orduan ez zen zailegia justoa eta bekatiarik berezte. Bloke-entresak nazio-entresak irumtsi zituzten (itxuraz), eta nazio-entresak ez baina, sistema ekonomiko eta politikoaren eztabaidak arduratzen zuen jendea. Sistema-bloketan pentsatzen zen. Nazio-entresen gainetik zeuden bloke-entresak. Baina iadanik eskema haren ez du gehiago balio: gauzak gehiegi konplikatu eta nahastu

dira. Sistema-blokeen arteko mugak, erori ez badira ere, irikiagoak bilakatu dira. Bion oposizioa ez da gehiago zeharrokia. Sistema ezberdinen arteko kolaborazioa sortu da, batik-bat, ekonomian, teknologian nahiz zientzietan. Eta sistimen (edo sistema-blokeen) eta nazioen interesek honez gero ez dute hitzez-hitzez koinziditzen; askotan elkarri kontraesan ere egiten diote. Eta politikan hala bada, "filosofietan" ez da bestela. Ekzertiarrak lehenago "nazionalismoa" eta kezka abertzaleak oharkabean pasa bazitzaketen, gaur ezin dute. Ezkerrek nazio-hauiez axolatzen hasi dira (nola, zergatik, zein interesekin, eta zein neurritan, beste kontu bat da!). Hori, lehenago problema hank irribarre errukitsu batekin likidatzen zituzten ezker klasikoak. Klase-burruka irabaziez gero nazio-arazorik ez legokeela, pentsatu ohi zuten ekzertiarrak. Baina hasiera-haseratik hauzi nazionalak serio hartzen zituen ezker berri bat ere badago, eta ezker honek beste ezker klasiko haiengandik independente izan nahi luke: To Tsch-Minh, edo Cabral, edo beste izen asko kontatutako ezker honek. Euskal Herrian ere badago ezker hori. Hau da, abertzaletasun kontserbakoiaren kritika hutsetan gelditzen ez dena: abertzaletasun aurrerakoiak desarroilatzen benetan saiatzen ari dena. Hau "burges-tipi" deituek, iadanik ez du ezer esplikatzen, eta nazioarteko gorabehera begira, ez du zentzurik batere.

Beraz, ez litzateke inor gehiegi harrituko, urte guti barru nazio-problema gehien-gehiena aipatuko dituztenak, ekzertiar "radikalak" izango balira (maoistak, adibidez). Orduan, burgesia txobinista denik ez, baina nahiko abertzalerik ez dela, esango da. (Espainiari buruz dagoeneko esaten dute, ta Espainiaren "independentzia" eskatzen dute). Eta, agian, orduan ekzertiar "radikalok" berriz oroitu dira, behinola Engelsek Poloniako burgesiaz, eta Manabendra Nath Royek Indiakoaz, horixe bera esaten zutela, burgesiok ez zirela abertzale aski (eta proletargoa abertzale radikal izateko, eskatzen zutela). Eta gaur Pekinen esaten bada, Kaliningrad izeneko hiri sobietarrik ez dutela ezagutzen, Koenigsberg izeneko hiria bakarrik baizik (Kanten sorlekua: sobietarrek Alemaniari gerra ondoren kendutakoa), behar bada ekzertiarraren bat oraindik akordatu da (nolanahi ere, ez Frantzian!), nola Leninek ere esaten zuen, Nizza italiarok dela, ez frantsesa. Etan. Orainsu arte honelakorik esaten inor ausartzen bazen, txantxetan bazebilen ere, ekzertiarrak izarretarainoko garraixika hasten ziren. Orain, aldiz, burgesek etsi dute, gerrak de facto utzi zituen mugekin konformatu dira (alemanak batez ere: hauena bait da problema, gaitzaile bakarrik berak izaki), utzi dituzte beren eskabide errebantxistak baztarrera, onartu dituzte errealdideak, atzo arte ekzertiarrak zeduzkaten eskabideak, superatu dute nazionalismoa (?): eta ekzertiarrak radikalak berak altxatu dira orain, "sozial-imperialisten" eta "erreboxionista arnegatuen" kontra, eskabide haiekin berekin. Ez dago dudarik: aldakuntza bat nabari da. Eta ez dakigu, zer ikustekoak garen oraindik...

Ez nioke balio gehiegi eman nahi, Europako ezkerren artean (batez ere maoisten artean) nabari den, eta Txinaren ofentsiba politikoari zor diogun, aldakuntza honi. (Ez dut uste, Txinaren estrategian Euskal Herriak ezer pintatuko duenik). Ideietan arrunk sor ditzakeen (eta honez gero sortzen hasia den) gauza bezala bakarrik aipatzen dut, baina hein hortan inportantea iruditzen zait. Txinak, dirudienaz, USA-ren eta URSS-en aldean hirugarren bloke bat desiratzen du. Eta ez URSS-ek eta ez USA-k nahi luketena, adibidez, Europa batu eta bortitx bat, Txinak gustora baino gustorago ikusiko luke: eta, hain

zuzen, Europa ez-neutral edo ez neutralegi bat, Sobiet Batasunaren mendebaleko muga besterik gabe bakean utziko ez lukeena, eta buruz-buru bere burua tente jarriko lukeena. Joku honen ondorioei —desarroilok izaten baldin badu, behintzat— ezin antze-man oraindik. Baina planteamenduetan faktore berriak gogoan edukitzera behartzen du, nolanahi ere. Eta teoria jeneralean ere, orain arte asko zabartu diren puntuak berpentsatzera eta baliaberritzera, obligatzen du. Esaterako, Hirugarren Munduan Txinak beregaintasun eta askitasun nazionalaren asmoa zabaltzen du, ezpairik gabe herri gazteok bai Sobiet Batasunaren eta bai amerikanoen manupeko esferatik ateratzegatik. Baina hau modu benetan guziz burgesean ulertuko ez baldin bada (burgesiak egin-dako Estaduentzat bakarrik balio ez badu), ekzertiarrak naziotasunaren teoria orain arte baino sakonkiago landu beharko dute. Bistan dago, marxistek aspaldian egin izan duten berezkuntza arrunt eta ia beti kontenido guziz eskaseko hura, "nazionalismo" eta "patriotismo" bereziaz, hitz-joku hutsa ta hutsa-lagertatzen dela, konzeptu bion mamia konkret eta gaurko egunaren arabera zehazten ez bada. Eta horixe da, ezkerrek iadanik egin beharra dadukatena, prozesu politiko hau inola esplikatuko badituzte. Abertzaletasun kontserbakoiak ta aurrerakoiak berezi beharra dago, beraz: baina ezkerrek ez daduka iadanik, berezkuntza hori Salomonek baino hobeto egin, eta beste ezer egin gabe patxadan gelditzerik (orain arte askotan egin duen moduan). Bere abertzaletasun aurrerakoiak egiazki desarroilatu ta obrekina erakutsi beharko du, mogimendua ere ibiliaz demostratzen omen den bezalaxe.

Beti onartu nahi izan ez bada ere, eta batez ere, konsekuente jarraituz konklusioak azkeneraino gutitan atera badira ere, berezkuntza hori aspaldi egin zen gure artean. Esan liteke, berezkuntza horretarako posibilitatzen zuela 60 garren urteetan hasi zen herri-mugimendu guzia.

Pasarte klaro bat, 60 garren lehen urteetako haxe genuke. Txillardegi zuzen hauteman zuen abertzale-tasun zahararren (eskuindararren: "1900-eko 'bizkaitarrak' arraza-zaleak ziren, eta integrista hutsak") eta berriaren (ekzertiarraren) kontradizioa non sortzen den (eta atzera haserako ideietara itzultzen gara honela):

"Hain zuzen ere (eskuindarari) aintzinako mundua eder zaio, eta datorrena okaztagarri. Politikan berdin: Lege Zahararen urrutimuna du".

"Gizonaren dinatasunari eta gizatasunari gagozkiela; nahiz gauza ageria izan igaro diran denborak, alderik gehienetarik, oraingoak baino txarragoak izan dirala, iragan denborak liluratu du. Euskal Herriari buruz, hunengatik, bereala ezagutarazten dugu danok gure burua: eskuindarrek aspaldiko euskaldunen zorientasunaren ipuia sinistatzen nahi digute besteoi; eta ezin lorturik, gutaz hetsitzen dute. Zergatik hetsiko? Orain arte, nere uestez, eta aspaldian are gutxiago, euskaldunak zoritxarrean eta zapalduki bizi izan dira. Eta hau egia dala, frogatzen ahal dala, uste dugu".

"Ezkerrek uste dute, beraz, ba dala garaia euskaldun herriak lehenengo aldiz bere burua altxa dezan; eta hau esatean ez dugu milimetro bat ere atzera joan nahi, 'lege zahar' bila, denbora 'zorienttsu' haletaz ez baitugu deusik ere sinesten".

Gaurko herri-mugimenduaren eginkizuna da, etorkizunaren utopia hori ideietan nahiz egintzetan obra-tzea.

(Jarraitzeko)

JOXE AZURMENDI

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbiet, 66

DONOSTIA

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

Bizidunen izen herrikoiaik eta zientziatzkoak

HERRIA IZENAK SORTZEN

Herriak, lurrari loturik bizi den herriak batez ere, axola zitzaion gauzari holako edo halako izena eman dio. Ehize garaian ehize-hitzak sortu ziren eta ugaldut, industri garaian industri-hitzak sortu ditugu. Zenbait urteren buruan hitz askoren jabe egin gara. Aldi batetan garrantzirik ez zuelako izenik ez zuen belarrak, hurrengoan —sendagai aparta dela— izen bat hartzen du, jendeak ezagutu egiten du. Herria nabarmen diren gauzez arduratu da, haundiz eta ederrez nabarmen direnez alegia, bai eta kaltegarriez. Labor esan, bere bizimoduaren zer ikusirik izan ez duen bizidunak ez du duke izenik; hondar azpian bizi den milimetro bateko animaliak esate baterako. Hau bizidunak da.

ZIENTZI IZENAK SORTZEN

Herriak, aldiz, bereizi ditu beren artean oso antz haundia duten bizidun bi. Baten ozka era honetakoak besteak beste hartakoa; baten loratzea beste halako gertaerakin batera... Bat kaltegarri bada eta beste ez, ez dudarik izan, ez dute izen bera izan.

Zehaztasunaz herria aldiaren behin bakarrik axolatzen baldin bada ere, zientziak beti, izan ere GUZIA BAIT ZAI O JAKINGARRI. Ta zehaztasuna irrika beraz bilatzen du bai handietan, bai mikroskopizkoetan. Ez ditu kontuan horrelako gauzak zehaztasuna bilatzean.

Gauzak horrela, XVIII. gizaldira arte, saiatu ziren era batetara edo bestetara bizidunak bereizten eta beraiei izen bat ematen. Baina egunetik egunera gauza gehiago ari ziren ezagutzen eta hitz luze haiek erabil-ekin gertatu ziren. Linneok bide bat aurkeztu zuen eta oraindik berarekin gabilta. «Izaki bakoitzak bi izen izan ditu». Honela *Castanea sativa* deritza gaztainondoiari. Ta beste honako hau: «Zientzi-izen bakoitzak —biz osatua— bizidun bakarra adierazi behar du, eta bizidun bakoitzak izen bakarra izan du».

Honela bizidun bakoitzak izen asko izateak sortzen duen nahaspila konpontzen da eta, bestetik, taldeko izenez aparte, mota bakoitzak izen bat izan du. Zientzi izenak egunetik egunera sartzen dituzte gure artean, gogora bestela *Amanita phalloides* perretxikuarekin gertatua, izen hura «hilkor» izena baino ezagunagoa ez ote da? Batzuetan zientzi-izenek ere gehiegi baliatu gara izen herrikoia baztertuaz. Esate baterako, aurtengo udako Tolosako perretxiku erakusketan Aranzadiko mahainen *bakarik* ikusi genituen herri-izenak. Ez zitzaizkion ondo irudit.

IZEN HERRIKOEN BILKETA

Mila arrazoin litzuke batek —ez naiz orain hortan hasiko—, landare-animalia izenak biltzen hasteko. Gure artean lan gehiago egiten biltz!

Izen bila irtetzen denak ez du euskera eta erdara bakarrik jakin behar, aurrez biltzera doan haien antz eta alderdiak ezagutu behar ditu eta idazterakoan zientzi izenarekin batera idatzi behar ditu. Eb. animalien izenak biltzera doanak, aurrez hauek ondo ezagutu behar ditu edo ezagutzen dituen norbait eraman berarekin; euskeraz jakin behar du edo dakienaz batera joan, eta zientzi-izena eman izen herrikoari. Adibide jatorra: Azkuek *EZKERRAIHEN* hitzean honela dio: 1. Madreselva. 2. Correhuela. Hitz hauek zientzi-izenetara eramaten baditugu. 1. *Lonicera*. 2. *Convulvulus*. *Lonicera* eta *Convulvulus* jeneroak dira eta mota asko da bakoitzean, bestela esanda, ezkerriaren klase asko da. Hoietatik zein zuen Azkuek aurrean? Gure artean diren mota guzietan izen hori ematen ote zale? Hain lan ederra zitekeena ho-

rra esku-motz. Biltzen zituen landare haiek, edo-ta laguntzaileek biltzen zizkietenak jaso izan balitu, lan hori orain ere egin zitekean.

ITZULPEN, TRADUKZIO LANAK

Orain arte, hitzak hiztegiara heldu arte izaten duten arazoaz aritu gara. Hala edo hala, hor ditugu bada hitzak hiztegiaren. Gure artean, maiz, ia beti, espainolek euskera egiten dira itzulpenak. Espainolezkoa sarritan ingelestik itzulia da edo beste hizkuntza batetik. Hizkuntza handi eta indartsuetan literatura gehiago izan dute zientzi alorrean eta, ibilian, zehaztasun bat lortu dute.

Hizkuntza hortan eginiko liburu hori iritxi da Euskal-Herrira eta euskeraz ondo dakien bati ezarri zaio lan neketsu hori. Eseri da eta aldiaren behin zati bat eginaz, hasi da lanean. Ia bere laguntzaile bakarra hiztegi bat, agian Mujikarena. Espainol izen baten aurrean hoge euskerazko. Aukera libre, pelotan bezala. Gaia behar bezala ezagutzen ez duen batek, ez dudarik egin, aukera ia automatikoki egiten du. A! eta hitz hori hiztegiaren ez balego?

HITZ-BERRI SORKETA

A! eta hitz hura ez badago? Ezin utziko dugu izenik gabe, eta hor traduktorea sortzaile bihurturik, TRADUTTORE CREATORE. Agian ez du landare-animalia hori ezagutzen, agian, ez du zientzi-izenik, harat-hunat jotzeko eta, Mujikarin jarraituaz, espainolezkoa itzuli egiten du eta «gure» herri-izen bat bezala eman.

Ondorioak argiak dira. Hitz hori, egin dezagun, COLA DE CABALLO landarea *Equisetum* zela eta ez duela hiztegiaren aurkitu. Eta ZALDI BUZ-TAN jartzen duela. Euskeraz AZERI BUZ-TAN esaten zaio. Hor ondorioa.

Hitz sortze hortan ikusi ditugu politak aurtengo udan. Duela bi urte argitaratu zen liburu batekoa da dakardian hau; liburu bat zegoen. Itxas-Gorriko arraiak ari zela ueste dut. *Grammitis sexlineatus* arrainari ITXAS-LUPIA IZPI XURI BELTXADUN, halajainkoa! Begien koloreak esatea falta zaio irakurleak ia ikus dezan! Ez gaitzen Linneo aurreko garaietara joan.

ONDOREN BEZALA

Ene lantxo hau argitaratzen satlatzen dudak berdinean ez ote naiz gero erori? Lehendik ere honen antzeko lanik izan behar da argitaraturik. Bedi hau ere zerbait adierazteko, nor berak bere bidea egin nahia errazago dela egina onartzea eta ezagutzen jardutea baino. Gure moduko giroan zer esanik ez. Baina bigarren honi atxiki behar gaitzaizkio, ene iritzian.

—Zientzi alorrean landu gabeko hizkuntza bat da eta bestetan beharrezkoa ez dena gurean izan daiteke. Duguna batu beharrean gara eta ez ditugu sakabanatze berriak sortu behar.

—Herri izenak biltzea beharrezko da oraindik. Hauek biltzen zientzi-izena ere bildu behar dugu. Hau egiteko gauza ez bada biltzailea, bai landarea bai animalia jaso egin behar ditu, hortan dakienak ezagutu ahal dezan. Eta jasotzerik ez balego, zaldi bat adibidez, argazkiz eta deskripzioz argi geldidela. Izena non bildu den jasotzea ere beharrezko da.

—Itzulpen lana norbait editoria- len batek ezartzen dionean, aurrez eginik dagoena ere jar diezaiola aurrean, eta Jainkoagatik, ortografia burrukak beste batetarako utzitza! bihar Amerika berriro aurki ez dezan.

—Lana egin eta gero, bai gai hartaz, bai euskeraz iaio diren gi-

ZINE

1973 URTEKO FILMARIK ONENAK

Pirineoz hemengo Zinemetan ikus daitezkeen filmak ez omen dira hainbeste.

Hori egia izanik ere, ordea, zinezaleentzat beti izaten da non zer urra, zer ikus eta zer bazter.

Madriden edo Barcelonan bizi garenontzat izaten da aukerarik. Iparraldeko euskaldunak gu baino askoz ere zori hobekoak dira.

Dena dela, dagoenetik zine-lanik onenak eta besteak zokora ditzagun. Hemen ematen dizuet urteko filmarik onenak zenbait kritikalariren iritziz. Batzuk Euskal-Herrian ere emanak dira; beste batzuk, ordea, oraindik ez.

Denak —hori seguru—, gogoan hartzekoak dira, eta ahal denean zalantzarik gabe ikustekoak.

1. FOTOGRAMAS (2) aldizkariak, azterketa baten ondoren jaso dituen iritziak, lehenbizi.

BARCELONAN: (Sol Alameda, Roberto Bodegas, Jose M.ª Carreño, Jaime Chavarri, Diego Galan, Carlos Gortari, Fernando Lara, Julian Marias, Miguel Marias, Fernando Mendez-Leite, Antonio Mercero, Miguel Rubio, Cesar Santos Fontela, Jose M.ª Gonzalez Sinde).

a) KANPOKO FILMAK

12. Paseo por el amor y la muerte (Huston) (1)
10. El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)
6. Sueños de seductor (Ross-Allen)
4. La noche americana (Truffaut)
3. La salamandra (Tanner)
- Charles, mort ou vif (Tanner)
- L'amour l'après-midi (Rohmer)
- Frenesi (Hitchcock)
- La sangre del cóndor (Sanjinés)
2. El fabuloso mundo de Alex (Mazursky)
- El caso Mattei (Rosi)
- Punto límite cero (Sarafian)
- La Marsellesa (Renoir)

1. The boy friend (K. Russell)
- La década prodigiosa (Chabrol)
- Crónica negra (Melville)
- La venganza de Ulzana (Aldrich)
- Mi vida es mi vida (Rafelson)
- Agostino (Bolognini)
- La celada (Hickox)
- Melody (Hussein)
- Jonathan (Geissendorfer)
- La casa de cristal (T. Gries)
- Bello, honesto, emigrado a Australia (Zampa)
- El otro (Robert Mulligan)

b) ESPAINIAN EGIN DIRENAK

11. El espíritu de la colmena (Eric)
9. Ana y los lobos (Saura)
8. Corazón solitario (Betriu)
1. Ceremonia sangrienta (Grau)
- El hombre oculto (Ungría)
- Mi profesora particular (Camino)
- La otra imagen (Ribas)
- Al diablo con amor (Suárez)
- MADRIDEN: (Mr. Belvedere, Jaime Camino, José Luis Guarner, Román Gubern, Antoni Von Kirchner, Joan E. Lahosa, Joan F. de Lasa, Cladu Montaña, Joan Montserrat, Jaume Picas, Miguel Porter, Antoni Ribas, Elvira Roca-Sastre, Juan José Sánchez Costa, Maruja Torres).

a) KANPOKO FILMAK

10. El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)
- La huella (Joseph Mankiewicz)
8. Paseo por el amor y la muerte (Huston)
6. Sueños de seductor (Ross-Allen)
4. Fake (Welles)
- Las dos inglesas y el amor (Rohmer)
3. El pirata (Minnelli)
- El ejercicio de las sombras (Melville)
2. Ceta s'appelle l'aurore (Buñuel)
- Johnny cogió su fusil (Dalton Trumbo)
- Bésame, tonto (Wilder)
- Qué ocurrió entre mi padre y tu madre (Wilder)
- Taking off (Milos Forman)
- La huida (Sam Peckinpah)
- Scorpio (Winner)
- El otro (Mulligan)
1. La noche americana (Truffaut)
- El detective y la doctora (Harvey)
- El jardín de los Finzi Contini (De Sica)

zonen eskuetatik igaro daitezela hitz hoiek.

—Sistemaz ez ditzagun izen berriak sor. Zientzi-izena zerbait eratzeko nahiko da askotan; mikroskopizkoetan ia beti.

—Ez naiz inguruko herri-hizkuntzek darabiltzaten hitzak itzultzearen aldekoa. Itzultzekotan zientzi-izenetik egin dezagun, hitz hartan bizidun haren bereiztasun bat jasorik balego batez ere.

—Sorturiko hitzak motzak eta gehenez ere bi hitzetakoak izan daitezela.

—Sortua denean, jakin dezagula; aldamenean asterisko batez edo adieraziaz.

—Sortua ala ez, zientzi-izena BE-TI izan dezatela ondoan.

—Behin izen bat sortu denean, oso egoki ez badago ere, ez dezala besterik sortu hurrengoak.

—Hitzen aurkibide edo indizeak bere esan-nahia eta zientzi-izenek jar ditzagun liburuetan. Alde honetatik zerbait egiten ari garela ueste dut. Aurrera!

Zientzi-izenen legeak ezagutzen dituenak ene iritzi hauei aurkitu die haien antzik. Ez dabil oker, ari dena kutsatzen da eta, onerako bada, hobe.

MARZELINO AIZPURUA

Chacal (Zinnemann)

Espantapájaros (Schatzberg)

b) ESPAINIAN EGIN DIRENAK

13. El espíritu de la colmena (Victor Erice)
6. Ana y los lobos (Saura)
2. La casa sin fronteras (Olea)
1. No es bueno que el hombre esté solo (Olea)
- Al diablo con amor (Suárez)
- La leyenda del alcalde de Zalamea (Camus)
- La guerrilla (Gil)
2. RESEÑA (3) taldekoek (Manuel Alcalá, Norberto Alcocer, Carlos Barbáchano, Angel Camiña, Joaquín Hidalgo, Pedro Miguel Lamet, A. A. Pérez Gómez, José M. Ródenas, Manuel Spínola y Jaime Villate), berriz honako hauek aukeratu dituzte eta arau honetara:

a) KANPOKOETATIK ONENA

7. L'amour l'après-midi (Rohmer)
4. Los visitantes (Kazan)
3. El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)
- Johnny cogió su fusil (Dalton Trumbo)
2. La noche americana (Truffaut)

b) ESPAINIAKOETATIK ONENA

9. El espíritu de la colmena (Eric)
1. Ana y los lobos (Saura)

c) LINGUISTIKA ALDETIK AUERRERAPENA

8. El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)
3. La salamandra (Alain Tanner)
- L'amour l'après-midi (Eric Rohmer)
2. La noche americana (F. Truffaut)
1. Los visitantes (Elia Kazan)

d) ZINE POLITIKOA

5. La sangre del cóndor (Jorge Sanjinés)
5. Los visitantes (Kazan)
3. Johnny cogió su fusil (Trumbo)
1. La casa de cristal (T. Gries)
- El juez de la horca (Huston)
- El emperador del norte (Aldrich)
- La salamandra (Tanner)
- El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)

e) ZINE ERLIJIOSOA

7. Hutsean
2. Paseo por el amor y la muerte (Huston)
1. L'amour l'après-midi (Eric Rohmer)
- f) GIZARTEKO BALOREAK
4. Taking off (Milos Forman)
- La casa de cristal (Tom Gries)
3. Johnny cogió su fusil (Dalton Trumbo)
2. La sangre del cóndor (Jorge Sanjinés)
1. El ejército de las sombras (J. P. Melville)
- Espantapájaros (J. Schatzberg)
- Ceta s'appelle l'aurore eta
- El discreto encanto de la burguesía (Buñuel)
- El juez de la horca (J. Huston)
- La salamandra (T. Tanner)

5. UMOREA

5. Sueños de seductor (Herbert Ross)
2. El gran rubio con un zapato negro (Yves Robert)
- Smic, smac, smoc (Claude Lelouch)
1. Las tentaciones de Benedetto (N. Manfredi)
- The boy friend (Ken Russell)
- Frenesi (A. Hitchcock)
- La salamandra (Alain Tanner)
- Taking off (Milos Forman)

6. GERTALDIK

7. Frenesi (Hitchcock)
3. La aventura del Poseidón (R. Neame)
1. Klute (Pakula)
- Scorpio (M. Winner)
- La noche americana (Truffaut)

7. HARRIGARRIZKOAK

8. El otro (Robert Mulligan)
2. El hombre del cerebro trasplantado (Daniel-Valcroze)
3. Zine-idazleen Batzordeak, bere aldetik, Luis Buñuelen "El discreto encanto de la burguesía" eta Mankiewiczzen "La huella", kanpokoetatik, eta Victor Ericen "El espíritu de la colmena", hemengoetatik, aukeratu du.

(1) Izenburuak azaldu diren bezala, euskaratu gabe, ematen ditut; bestela nahasketa besterik ez zen sortuko eta.

(2) Ikus nuevo FOTOGRAMAS, 1319 zenb. 12-13 or.

(3) Ikus RESEÑA, 71 zenb. 37-39 or.

Jesus Mari ZALAKAIN

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869-427726

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

ON KOSMEREN SERMOI KASKARRA

Espadrapo txurizko alkandoraz apaindua zeraman On Kosmek bere gorputz arloa. Ezkontza edo illeta din, nun edo nun On Kosmek, ziatsan Mari Berritxuk Kasildari. Ez zegoen dudarik: zintzurra lepoko zapi txuriz estaltzen duanean, biotako bat diñagu: Ezkontza edo illeta. Egun aunditarako gordea eukitzen din On Kosmek lepoan espadrapoa daraman alkandora ori.

Ez zebillen oker Mari Berritxu. Loiolako elizan Erdal bikoteak, ezkondu bear zuten egun artan. On Kosme zen Meza emalle eta Sermoi-egille. Sermoi Egille... la buruz ikasitako sermoia zeraman. Gandorrik gabe-koa izan arren On Kosme (baita buru-soilla ere) erdalun artan kukuruku bizi jo bear zuan. Bai jo ere; bere entzule erdalunak arriturik gelditu ziran On Kosmeren ustetan, bere jakinduria eta erdara bikaiñaz.

Gauetz, egunez egin pekatuagatik, jira-biraka, oean loak artu eziñik zegoela, bere baitan Kristoren aotsa entzun zuen; «Kosme, Kosme, parragarri ibilli aiz gaur, gero! Ire urtetan arro arro, kukurukuka, alajaiña. Ez aiz lotsatzen? Gaurko orretan, geiegitxo aaztu zaizkik Ebanjelioko nere itz aiek: «BERE BURUA GORATZEN DUANA, BEERATUA IZANGO DA».

Bai gertatu ere. Mingarria izan zen On Kosmerentzat, andik lau egun barru jaso zuen karta luze ura.

AGUR ON KOSME, APAIZ AGURGARRIA:

Psikologo bat nauzu. Arriturik utzi ninduzun Loiolan, zure itzaldiaz. Kalabaza aundi bat merezi zuen zure sermoiak, Psikoloji aldetik. Itz gutxitan astakera dexente jaurtiki zenituen. Gaiñontzean, zure esan eta ateraldiak guztiz atsegingarri zitzaizkidan. Orregeatik doakizu onoko au, nere zureganako onginaiez; aurrrerantz, ean(zure itzaldietan anka sartzerik egin ez dezazun.

«Bi bizitzakin bizitza bat, bi biotzekin biotz bat, bi biotzekin biotz bat, bi gorputzekin gorputz bat, bi espirituekin espirititu bat». Jo eta ke esaten jardun ziñan zure itzaldian.

Zure ustetan, zer da ezkontza On Kosme? Kafea eta esnea naasten diranean, «kafesnea» sortzen da. Kafesnea ez da kafe, ez eta esne ere, naasmenduak sortu digun gauza berezi bat: «Kafesnea. Jerbasio eta Kasilda uztartu ziranean, Jerbasio Jerbasio izaten jarraitu zan eta Kasilda, leen bezelaxe, Kasilda izaten. Uztartutako idiak ere (barkatu konparazioa), On kosme, bakoitza bakoitz dira eta uztartuta daude, bien indarrak bat egiñaz, zama, pisu aundiko arriak aurrera eramateko. Ezkontza pisu aundiko zerbait da gero, On Kosme. Zuk uste duzun baiño latzagoa. Senar eta emaztearen indarrak batuta ere, aski lan bada gero, ezkontza zoriontsu biurtzeko bikotearentzat. Bakoitzak bere nortasunari eutsi bear dio elkarren artean aberastuz. Senarrak osatu eta aberastu bear du bere doaiez bere emaztea. Onek ere beste orrenbeste

egin bear du senarrak. Bakoitzak beren aldetik aalik eta geien beren buruak bertute eta doai bikaiñez apaintzen saiatu bear dute eta bien doai eta aberastunak bateratu elkar osatu eta ezkontza zoriontsuagoa eta iraunkorragoa egiteko.

Zer adierazi nai zenuen, On Kosme, zure bat, bat, bat itzaz? Alegia, lapa arkaitzari bezela peatuta, bizi bear duela gizonak emazterekin eta onek arekin? Eta bat egiñik, iritxiko dirala luzaroan ezkontza zoriontsu bat egitera?

Oso oker zaude, on Kosme. Bat besteagandik urregi eta elkartuegi bizitzea, gerta ditek guztiz kaltegarri ezkontzaren zorion eta iraupenerako. Psikolojiak dioenez, bikote ezkonduaren artean tarte eta distantzi bat bearrezkoa da maitasunean guri guri irauteko. Jakiña, ez duela aundiegia izan bear tarte orrek. Baiña bere neurrian bai beintzat. Elkarrekin bat egiñik senar-emazteak geiegi egoteak, berekin dakarke aspertzea, elkarrekiko arremian eta jardunak bizi eta pozgarriak ez izatea eta, azkenik, elkarrekiko maitasuna bere bera itota gelditzea. Etxe barruan bakardadeko lekutxo bat ongarri zaie bai senarrari eta orobat emazteari. Bakarrik egoten dakienak jakingo du lagunarekin pozkiro egoten. Bakardadea maitate duenak sentituko du lagunarekin egoteko egarri bizi. Senar emazteen bizitzan urregi ez, baiña bai tartetxo bat komeni da, ezkontzaren zorion eta iraupenerako.

Bukatzer aua, Kosme. Kontuz beraz zuk diozun bat, bat, bat orrekin. Ekilibrio bat bearrezkoa da ezkontza bizitzan: Ez urregi eta ez urrunegi. Bikote bakoitzak neurtu bearreko gauza, noski. Izan bitzate senar emazteek adiskide berdiñak; baita ere, orde, bakoitzak bere bereak. Jolasketa eta dibersio berdiñak ongarri zaizkie ezkonduen, baiña bakoitza bere jolasketan atsegitzea ere, ezkontzaren onerario gauza ona da. Senar-emazteak elkarrekin gozoki eta luzaroan mintza bitez, baika, aaztu gabe, bakoitzak bakardadearen eskubidea baduela.

Eskutitz onekin mesede egin dizudala uste dut, On Kosme. Urrengo ezkontza batean, obeto mintzatu-ko zera noski. Agur eta agindu beti zure adiskideari. (Eman irakurri eziñe ko izen bat).

—ofo—

Karta irakurritakoan, komentariotxo au baizik ez zuen egin on Kosmek; «Psikologoa... Psikologoa... Berritxeta ugari. Jakintsu orren esan nai guzia bi itzetan agertu oi zidan Pello Ijituak: Muturrak ditugu etxean, On Kosme. Mutututa daukat gure atso bedekatua. Egun batzuetako muturrak ez dira ain txarrak. Mututr oien urrengo buelta ain izaten da gozoa eta atsegiña!

AROSTEGITAR JOK

Sinesmena eta mundugintza (herrigintza)

Donostian, Eliz-barrutiko Teologia eta Pastoralgintzaren ikastetxean, datorren Apirilaren lehen egunetan, Alemanian Teologia ikasten ari diren Joseba Arregi eta Jesus Mari Mujikak, ZERUKO ARGIAko idazleek, ikastaro labur bat emango dute.

Hona hemen gaiak:

Bi konzeptu, eta batez ere bi errealitate hauen arteko lotura eta lotura honen nolakoa, ez dira gaur, lehen bezain garbi ikusiten.

Kristautasunak bai ahal du egungo herrigintzan hitzik?

Sinestunok bai ahal dugu herrigintzari zer eskeinirik? Herritar bezala? Kristau bezala? Bereizketa hau onar ahal daiteke? Herrigintza zertan datza?

Galdera bezala hauetaz ariko gara egun hauetan...

Ondoren agertzen dizugun bide honetatik joanen gara egun bizi dugun egiazko galderaren bila; eskeini izan diren eta eskeintzen diren soluzio bideak aztertuko ditugu, labur bada ere.

I. Gure artean prolematika hau nola sortu den azertu: (egungo egoeraren zenbait adierazgarri reflexio mailan).

1. Euskal Herri kristaua: Gerra aurrekoa.
2. Espainiako gerra eta honen ondorenak.
3. 1960. inguruan gertatutako aldakuntzak:
 - Euskaltzaleen Jainkoa hil behar dugu.
 - Politika arazoaren bilaka bidea eta sinesmenarena (Elizaren eta sinesmenarena).
 - Industrializazioa eta sinesmena.

II. Gure arazo hori Europako kulturaren bilakaeran kokatu.

1. Erdi-haroko ametsa: Teokrazia. Presupuestuak.
 2. Asmo honen akabera: Erreboluzioak.
- Sekulartzaren bilakaera: Jakintza mailan, Presupuestuak filosofia mailan, etika mailan, politika mailan.

4. Bilakaera hori, egun, zein maila eta problemekin arkitzen den, (Puntu hauek bi alderditatik aztertzen saiatuko gara mundugintzaren alderditik eta sinemenaren alderditik).

III. Bilakaera honetan ageri den problema maila, bi postura nabarmenen hauen artean:

1. Sinesmenaren berezko kontradizioa eta hori gaintitu ezi-na, (Mundu honen ukapen radikala beste mundu absoluto baten izenean... eta mundu hau bestelakotzeko bide).
2. Gizartearen autonomia radikala.

IV. Etendura hau lotzen saiatzen diren teoriak:

1. Mundugintzaren alderditik:
 - a) Teoria metafisikoa: Marxismo dogmatikoa positibismo klasikoa e. a.
 - b) Teoria funtzionalak: neomarxismoa neopositibismoa jakintza teoriak
2. Sinesmenaren alderditik: Sozialismo erlijiosoa «Teologia de las realidades terrestres» teologia politikoa liberalizazio eta erreboluzio-teologia Jainko-heriotzaren teologia Kristautasunaren mundu-berri teoria.

IRAKASLEAK: Joseba Arregi eta Mujika J. M.

NUN; Teologia eta Pastoralgintzaren Ikastetxean. Villa Gentza Martutene, Donostia (Instituto de Teología y Pastoral) (Apea-errotik eskubira).

NOIZ: Apirilaren 1-6.^a

ORDUA: Arratsaldeko 8etan.

ORDAINDUBEARRA: 100 laurleko.

Oharra: Izena ematea martxoaren 15etan bukatuko da. Berrogei izen baiño gehiago ez dira onartuko.

Daitu: 452562 urrut.

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AUERRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI

PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi	Zumarraga	Bilbo	Ermua	Munguia
Aretxabaleta	Elgoibar	Legazpia	Eskoriatza	Yurre
Elorrio	Markina	Irun	Izarra	Bermeo
Barakaldo	Bergara	Durango	Ondarrabia	Lasarte
Ondarroa	Altasua	Amorebieta	Gaitzaborda	Enenderian
Andoain	Eibar	Azpeitia	Lekeitio	Santurce
Plazentzi	Tolosa	Ernani	Llodio	Zumaya
Oñati	Pasai San Pedro	Zarautz	Recaldeberri	Donostia
Ormaiztegui	Errederi	Sestao	Agurain	Iruña
Beasain	Billabona	Ordizia	San Andres	Deba
Gernika	Gazteiz	Antiguo -Donostia-	Azkoitia	Anzuola

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba' dezuz

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 40

GAZTEIZ (Vitoria)

usurbil

HAURRAK ANTOLATZAILA

Usurbilgo UDARREGI PATRO-NATOAN diren haur zaharrenetakoak, nola neska ala mutilak, herri gaztearentzat antolamenduak egiten ari zaizkigu.

Azkenengo jaialdia, ibilaldi neur-tu bat antolatzean ospatu da. Hau antolatzeke zertxo bat behar zu-ten eta aurrez, Eguberritan, abesla-ri irten ziren; bertan bildutako di-rua izan dute ibilaldi neur-tuko sa-riak erosi bide.

Beren gogo bakarra zera zen: Alegia, Ikastolan bezala, neskek eta mutilak elkarrekin ibili behar zutekeela. Berak oraindik, neska mojakin eta mutilak gazte talde batekin dabilta bereizturik. Ez diote elkarri kasorik ere egiten, denak edo gehienak Usurbilgoak izanik. Zergatik neska-mutilak be-ren eguneroko lanean aparte ibili?

Hori erantzutearren, mojakako neska talde bat eta mutilen 8 ga-rrengo talde bat bildu dira.

Oso beharrezko azterketak egin ondoren ibilaldi neur-tu bat eratu; mendi puntan, Usurbilgo neska eta mutilak elkarrekin ibil daite-zen.

Hau dela eta, Ikastolako jendia ere ez zen atzera gelditu, dirudie-nez, Ikastolako neska-mutikoez errez konprenitu dute Udarrigiko neska-mutikoen arazoa.

Hau antolatzeke, billerak egin beharrak zeuden, eta nesken alde-tik izan dute oztoporik: billerata etortzeke, alde batetik permisioa es-katu behar eta bestetik, egiten ze-naren informazioa komisarietan bezelatsu eman behar moiei.

17-an ospatu zen ibilaldi neur-tu hori eta bertan 33 taldek parte har-tu zuten. Talde bakoitzak gutxie-nez lau elementu ukan behar zi-tuen. Ez ziren gutti izan egin zuen eguraldia ikusirik.

Ara zer dioen haur antolatzaile batek:

—“Euria, gaur ere atzeratu egin-go dek!

Gaztetxoek orrela pentsatzen zu-ten gabeen oiean zegoenean; amo-rrazita buelta eman, begiak itxi eta lo hartu.

Gero goizeko 8-tan esnatu eta joan leiora eta:

—“Aupa! ateri zio! Jantzi gal-tzak, botak eta jertzia, eta plazara, martxa!

Hau dek izkanbila! Batek: Per-nando ez dek etorri eta Patxi ere ez! Besteak: Noiz atera behar du-go guk?

Gu beribilan sartu eta kontro-lara joan ginen. Txomin eta ni, erlojuari begiraka, begiak erne egon behar.

Aurreneko taldea, 10 eta 25 mi-nutuan:

—Ogei minutu daukazute gosat-zeke eta galdera batzuek erantzut-eko.

Orrela joan ziren ogeita amairu taldeak. Azkenekoa etorritakoaan Tximon eta ni pozez bete beteta, botak ondo lotu, azkeneko bokadilu puzketa jan, taldea bidaldu ta, Au-rre! Hura zen pausoa, ardoa eda-nez eta kantari, irugarren kontro-lera jetxi. Han Mikel eta Gotzón zai. Egon etorri arte azkeneko tal-dea eta, aurrera berriz! Txomin, Mikel, Gotzón, Yosu, Batista eta ni kantari herrira etorri. Hau dek gauza: Hiru zato edanda ekarri!!!

Orduan, Txomin eta Yosu goazen korrejitzera.

Sartu gela batera eta han zeu-den Lurdex, Gabino, Pakita, Juli eta gañontzekoak.

Korrejitu eta etxera, martxa. Han aldatu, jan eta berriz kalera. Hau dek, berriz iskanbila. Batek: Txomin, saririk ba ahal diagu? Besteak Seguru asko azkeneko sa-riketa izango diagu, eta abar.

Sariketak ematen Lurdex eta Eustakio jarri eta mutilneska bat-zuek penetan eta besteak pozez berotuak.

Gero partidu bat jarri. Hau dek iskanbila. Batek: emaiok ankakin. Besteak: Aupa Lazkaotarrak!! Bes-teak: Aupa Usurbildarrak!!

Ondoren “triki-tixa”. Orduan dan-tza egiteko gogo gutxi, eta besteak ez zakieta lako, Txomin eta ni be-zala.

Joan etxera, apaldu eta oiera loale haundiakin”.

PATXI AZPIROZ

markina

KOLONIETAKO
ARDURADUNEN
BATZARRA

Markinan, orain bederatzi bat urte asi ziren udako umeen kolo-niak antolatzen. Igazko urterarte, ez zen arazo aundirik sortu. Azke-nengo udan, gauzak txarto joan zirenik ez dogu esango, baiña ara-zoak sortu zirela bai. Elijioa de-la ta ez dela sortu ere.

Oso jakingarri eta iztillu onen iturburua zein den aztertzea.

Arazoa ez da gurasoengandik eto-rrri, batza umengandik ere. Monito-re, ezta umengandik etorri da. Eurek sortu daben sasi-iraultzaren sare-tan guraso ta umeak arrapatzea izan da euren asmoa. Eurak jarri dira guraso ta umeak noranai ero-ateko burdizain. Gurasoek ez ei da-kie ezer. Nortasun bakoak, multzo-koak ei dira... Dena dela, guraso barriak sortzea baiño, monitore ba-riak artzea oraingoz errezago izango da!

Batzuk, iraultza elburutzat artu dabela dirudi. Desorduan naiz oke-rrerko lekuan; bardin da iraultza eginez gero. Untzea buruan jotzen ez da arrezta, izan ere ta. Egia esan, beste erri batzutan aspaldi joanda-ko urak dira onek. Alako baten. Markinako erri “baketsuan” ere entzun da zarata onen oiartzuna.

ITZALDIAK

Martxoaren leian asita, iru edo lau itzaldi izango ditugu Marki-nan. Gaia, gure umeen eziketa, izango da. Euskal-ekiketa ta bilin-guismoa aztertuko dira. Imanol Laspiur izleri eta ZERUTXU Al-karte antolatzaile. Itxaropen osoa dogu izlariagan. Ikusiko dogu erriak zelan erantzuten dauan. Dena de-la, barri onek, ikusita gero obeto emon aal izango ditugu.

ZERUTXU ALKARTEAREN
URTEKO BATZARRA

Alkarte onetakoak, urteko batza-rra gertatzen ari dira, bazkideei kontu emon aal izateko. Martxo-aren 10ean eguerdiko 12tan izango da. Batzordeko barriak aukeratuaz gainera, alkarte onen elburuetan jo bearko dela uste dogu. ZERU-TXU, Markinan euskal-kultura in-dartzeko sortua da.

ELIZ-ESKOLAK

Eskola onek oso ondo eratuta dagoz Markinan. Ikastolak, Eskola Laboral-ak eta Merzed-eko ikaste-txeak, bakoitzaren nortasuna zain-duaz, baiña alkarturik jokatzan da-be. Elburuak oso argi jarri ziren. Erakunde aldetik dana dago ondo. Eliz-eskola onen abe nagusiak, eli-jio-ekiketa eta euskal-ekiketa dira. Orrela, dana egindua dagoela pentsa-tu leieke norbaitzuek. Baiña ez. Le-endik datorren pekatuak, sustraiak sakon ditu oraindik. Irakasle bat-zuk erdeldunak dira, bai ikaste-txean eta bai Eskola Laboral-ean; eta onela, teoriak oso-osoa onar-turik dagoena, egitez ezin dogu au-rreara eroan. Bilinguismoa aztertzen asiez gero, olatu gogorak sortzen dira. Gaiñean berealdi antzera agertu arren, itsas-barruan ekaiza dabil...

UMEEN EUSKAL-MEZA

“Euskal” aurretik jarri bearra, pizka bat loutsagarri ere bada Mar-kinarako. Itz ori sartu barik ere, euskal-meza dela ulertu eikean. Baiña ekinakal egin bear izan dira euskaldun umeentzat euskal-meza bat antolatzeke. Eta ala ere badi-azurrumurruren batzuk, meza onen antolatzaileen asmoak salatuz. Baiña onek gutxienak dira. Erria oso pozik ikusten dogu. Meza emon ez, baiña beste guztia umeek eu-rek egiten dabe; itzaldia ere bai biren artean alkarritzetan.

Xabier Gereño-ren itzak datori-kez gogora: “Gure umeak orain arte ez dute ikusi pailaso bat euska-raz mintzatzen”. Elizan bertan ere gure umei ukatu egiten jake sar-ritan euren daben eskubide; eus-kaldun umeak eta erdeldunak, tal-de bakarrean sartzen izan dira, eta

orain ere toki askotan sartuko di-rela uste dot. Orduan, euskaldunak erdera ere badakie ta... ez dira aintzakotzat artzen.

LUIS

herrera

DON MARKOS APAIZ
AGURGARRIA

Hilaren 10ean gazteentzat eta gazteok eraturiko meza bereizian, «herrimezan», izan ginen; baita gu-stora egon ere. Meza benetan alaia eta gazteoi dagokigunez gaurko kanta arinez hornitua. Baina, gu be-hintzat, zerbaitek poztu bagintuen, aspalditxoan ikusi gabe eta ahaztu xamar genuen Don Markos apaiz jauna han, aldarean, meza ematen ikusteak gintuen poztu.

Gero, meza amaitututokoan gaz-teen areto berria bedeinkatu zuen Don Markosek berberak eta ondo-ren han bildu ginenoi mintzatu zi-tzaigun; umore ona zerion apaiz agurgarri honen mintzoak, lehen ere horretara ohiturik gintuen eta Don Markosek. Aholkuak ere ez ziren falta, ugari bota zituen bai neska-mutilontzat, hauen gurasoentzat eta nola ez, baita gaurko gazte-riaz arduratzen diren apaizentzat ere. Azkenik ahaztu ezin zituen be-re denborako gazte jatorrez hitze-gin zigun, egun bizitzaren legeak eraginez-edo batzuk sakabanaturik eta besteak gugandik aldenturik ba-daude ere. Bere bihotz barrenean zeramatzien, ez bait zen bere ga-raian gazte hoitaz arduratu zen apa-iz alferrik izan, ez halajaina!

Ospakizun guzti hautan norbaiten falta sumatu genuen. Erretorerik ez ote da parroikia honetan?

HERRERATIK AMARARA ETA
AMARATIK HERRERARA

Ez dakigu zenbat denbora izango den «topoak» Irundik Herrerainoko bidea baino ez duela egiten; urte t'erdi behar bada. Orditutik hona Amarara edo Anoeta aldera joan be-har duen guztiak (eta askotxok di-ra alderdi hartan lan egiten eta in-stitutoetan ikasten ari direnak) he-rreeratik Donostiarako autobusa eta handik Amarakoa hartu behar, bal-din eta autorik ez badu behintzat.

Hitz bitan azalduko dizkizuegu ba-da zerbitzu horren beharrean aur-kitzen denentzat egoera trakets ho-nen kalteak. Alde batez, topoak bai-no garestia goa ateratzen dela bi autobus horien hartu beharra; eta besteaz, askoz ere denbora gehiago galtzen dela bidean (pentsa beza irakurleak zer-nolako grazia egingo dion langile edo ikasle bati goi-zean lehenago jaiki beharrak edo-ta eguerdian, otorduan, korrika hestu eta larri ibiltzeak).

Gero eta jende gehiago gara in-guru honetan eta dirudienez komu-nikabideak, transportebideak gero eta okerrago. Bide onetik abiatu garela ezin esan, bada, jaunok!

BATEREN-BATEK

pasai donibane

JAIOITZA

ZERUKO ARGIAko berrimaile Ina-lurreta ezaguna eta gure adiskide mina den Joxe Joakini bigarrenaz aita izateko zoria iritxi zaio, hil honen 23an.

Lehen, astekari hontan hainbat bider ezkontza eta jaiotzen berri eta zorion-opak banatutako gure la-gun zahar honi, lehenengoz aita izandu zenean, lagun arteko inorri ez zitzaion bururatu beste hainbe-ste egitea. Gaur, lehengoagatik eta oraingoagatik, bihoakio lerro hau-etan gure bihotz-agurrik txeratsue-na.

Gaur, Joxe Joakin, kitatu nahi diagu aspaldiko zorra. Hik lehen guri orain guk hiri zorun-agur anaikorra! Abe on! senar-emazte zintzook, hori duk lan emankorra, zuen zainetan odolak zeukak euskal maitasun-borborra, ta orain Oihane'k badik laguna bera lain eder pizkorra

ta Euskalerrriak, beharrik, beste euskaldun lehial, jatorra, laister hasiko dukena apaintzen hizkuntza zaharrenean alorra. Zorion zuei ta ugaltzen jarrai gure herriaren altxorra!

ORDEZKO

durango

Lau bat urte inguru dira, Duran-gon Erdimailako Ikastetxe Ofiziala zabaldu zena. Bai bazegoen holako baten behar izena eskualdean. Or-durarte behin maila batetara hel-duez gero aurrera egin nahi zuten guztiak kanpora urtetzeko premiñan aurkitzen ziren eta beti bezala be-hartsuenak galtzaile.

Harrez gero hutsuna hori bete-tzera etorri zaigun ikastetxe honi esker hainbatek eta hainbatek egin ahal izan dute batxilleratoa guttie-nez Unibertsitate mailararte.

Durango, Zornotza eta Markina aldeko ikasleek aprobetxatu dituz-ke gehien bat horren abantailak. Ikusten duzuenaz, oraindik euska-raz hitz egiten diren tokietako ikas-leek.

Eta tokikotasuna nehurrian jarritz, ikastetxean eta bertako irakasle-etan nahi genduke tokikotasun ho-ri, guttienez pixka bat, hasiera bat; predikatzen dutena sinesten badu-te behintzat.

Egunokian ikasleek, Alfabetatze eta euskara ez zekienentzat ikas-taro batzuk antolatu nahian, jo du-te Espainiako legeak hizkuntza erre-jionalez esaten dutena aipatuz zu-zendariarengana eta erantzuna eze-tza jaso dute. Ez legezaren eragoz-penez, ez! legeak baieztzen ditu horrelakoak eta baina... zorieko bainak beti! baldintza batzuk bete behar ei dira. Eta ez da harritze-koa baldintza batzuk jartzea hola-kox ikastaroetaz esan direnak esan-da gero.

Ikastaroa Urrian, kursoaren hasieran eskatu behar ei da eta ho-rrez gainera ikastaro hori ezin du eman bertan ikasten ari den ikas-lek.

Oraingoz baldintza bi horik ez di-ra bete eta itxaron beharko da ikastaro berriaren hasierararte.

Halan ba, uda guztia ez alperrik igaro ijiji eta ajaja, eta Urriaz go-goratu.

Ikastetxe honetan ere, erdal an-terkeri bat jokatu nahi izan dute eta oraindik Espainian inun emon ba-rik edo jokatu gabe dagoela esanik hortaz ere ezetza jaso dute.

Bai ba, antzerki berriak lehenen profesionalak jokatu behar dituzte.

Ausartak dotoz benetan ume-go-rri hauek gero!!

—oOo—

Durangoaldeko Txistulariek, Jain-koa eta... behar diren baimenak la-gun, berriz ere heuren eguna os-patuko dute 20. aldiz hil honen 19, San Jose egunean, Otxandianon.

Urte bi dira ospatu ezin izan du-tena eta behar bada horregatik, go-gotsu heldu diote aurtengoari.

Aurtengoz egun horretarako pre-staturiko egitaraua haxe duzue:

11 tan.—Kalejira. Udal Etxearen aurrean amaituz Durangoaldeko Al-kate Soñuak joko dute.

12 tan.—Meza txistu soinuaz ala-uta eta honen amaieran herriko pelota lekuan konzierto bat eskai-niko dute, pieza hauk joaz:

Agur Jaunak
Kontrapas de Laskurain
Beti Aurrera
Otsoal
Fandango 1896
Gernikako Arbola

Eguna amaitzeko anaiarteko baz-kari batetan batuko dira urrengo ur-terako indarrak hartuez. Ea ba, egin putz gogor mutilak entzun dagien.

KATAZURI

isasondo

IKASTOLA DELA ETA

Badu gure ikastolak haur sail bat, txori kaka ez dena; 27 inguru hain zuzen.

Horretaz gainera, larunbatero bil-tzen da haur sail handiagoa, arra-

tsaldez, alfabetakuntza tankeran edo.

Hori guztia ez da zeruko haize hutsez egiten dena. Jende saila dago hori guztia aurrera ateratze-ko konprometiturik: irabazpide hu-tsari begira egoteari uko eginez, patxada alferria alde batera utziaz...

Bai ote, ordea, behar hainbat jende?

Joan den eguneko (otsailaren 23an) batzarrean agertu zenez, ez. Izan ere, zerbait nahi denean, zer-bait baino gehiago eskatu behar dio bakoitzak bere buruari. Eta nola jende laguntza aldetik hala diru la-guntza aldetik, badu premiariak asko gure ikastolak.

Guztiok dakigu, esaterako, zer as-moz sortu zen arrandegia. Eta ho-rren egoeraz (martxaz baino gehia-go) batzarrean agertu zen krisiak, zerbait baino gehiago adierazten du. Axola eza?

Halere, ez da guztia eurite au-rreko laino beltza. Hor dira gazte asmotsuak. Adibidez, diru apurren bat ikastolarako aurreratzeke, ur-kobraketa berenez egingo luketela esanez, eta konprometitu nahiez. Eta beste asko, andereño biak bar-ne.

Beraz, bada zerbait baino gehiago eginik Isasondon; noiz hasi zen bada gure ikastola? Mila bider ge-hiago, ordea, eginkizun.

Isasondotarrok dugu hitgaia.

BIDEAGIN

zestua

ANTZERKI SAIO BAT

Aspaldiko ordeiz Otsailaren 23 eta 24 an, larunbatean eta igandean alegia, antzerki jaialdi bat ikusi ahal izan genuen Zestoako Eliz-Ondo antzokian.

Lurdes Iriandoren «Martin arotza eta Jaun Deabrua» antzerkia aur-keztu ziguten «Zestatxo» taldeko zestoar trebeak.

Haurrentzat eginga izan arren el-duontzat ere interesgarria iruditu zitzaigun urnietar kantariaren lana.

Gai aldetik lan «zahar berritua» dela esan dezakegu, gure Euskale-rriko kondaira zaharretatik moldatu-rikoa bait da. Agian gure kondaira zaharrik herriari eta haurrei bati-pat erakusteko, hau izanen da bide egokienetarik bat.

Ez dugu uste gazte hauek hon-tan bakarrik geldituko direnik, pe-nagarria bait litzake honelako gau-zak bertan behera uztea hainbat egunetako lan txalogarria kontuan hartuz gero. Dagoeneko zerbait en-tzuna dugu beste herriren batetara joanen ote diren beren antzerkia aurkezttera.

Izan ere penagarria da noiz-be-hinka bakarrik ikusi ahal izatea ho-nelako saioak gure herrian. Agian Zestuan euskal kultur elkarte sen-do baten beharrean aurkituko gara jarraipide jator bat eskaintzeko kul-tur ikuskizun, hitzaldi etabarreri. Bainan behar honen errudun zestoar guztiok gara eta ez beste inor.

Ea bada, zerbait egiten dugun de-nok elkar hartuaz.

Ez dadukagu ahazterik jaialdiari hasiera eman zion Lolola Ibarreko Ikastolako «Abes-Batza». Harriga-rria benetan Abes-Batza honetako zuzendariak bere haurrekin lortu duena. Oso saio atsekitzua Ikas-tolako haurrek eskaini zitutena. Garbi ikusi zela uste dut benetan saiatu eskero gauza asko egin li-tetzkeala.

IKASTOLA DIRU BILA

Dirudienaz Ikastolako Batzordea ez dago loak harturik eta jakin du-gunez «kanpaina» berezi bateri hel-tzera doa. Kanpaina hau zera da nonbait: zestoar guztieri eskutitz bat bidaliko omen diete Ikastolako Laguntzaileen artean sartzea eska-tuaz edo-ta jadanik laguntzaile bal-din badira baren kuota altxatzea es-katuaz bakoitzak ahal duen neu-rrian. Eskutitzetan onartu berri den Araudia bidailko omen digute.

Beraz diru biltze kanpaina da ba-tipat. Nik uste erantzun ona izanen duela eta egungo diru arazoa be-deren erabakitzea geldituko dela. Ea, azken hau, egia bilakutzen den. Izan ere Ikastola jator eta oso bat taxutzea lortzen badugu bere era-gina haundia izanen da noski Eus-kalerriko geroari begiratuz gero be-deren.

ERTXIN-HARRI

errenteria

EUSKAL KULTURA ASTEA

Ereintza eta Sorgin-Zulo elkar-teak, 2garren euskal kultura astea eratzen ari dira.

Halere, badirudi lehengo urtean arnastu zen euskal giroaz ohartuz gero, gogoz eta itxaropenez dihardutela.

Martxoaren 23tik 31ra izango du iraupena.

Zenbait itzaldi, erestaldi, antzerki, liburu-azoka, margo agerketa, abeslarien jaialdi, eta bertso jaialdi ikus eta entzuteko parada izango dugu.

Arrixku handirik gabe, euskal aste hau, euskal kulturaren barruan murgildurik, nahiko zabal eta sakon eraturik dagoela esango genuke.

Oraindik jakin dugunez, pertsonaren jakituriaren osagarria gogoan badugu eta gailu bagagozkie, hitzaldiak izango dira garrantzirik haundiena izango dutenak.

Euskal kulturaren alde horrenbeste lan egin zuen Errenteritar JAURTARKOL zanaren omenez eskeini digute.

Has gaitezen datorkigun euskal giroaz pentsatzen eta bai Errenteriarako bai baillarako euskaldunak elkarturik azal gaitezen aste honetara, gure jakituria eskasari, mezezi duen aberastasuna, eman diezagun.

MAHASTI

bergara

LANGILLEAK ETA LANTEGIAK

Beste zenbait erritan gertatzen dan, arazo latz au, ona ere eldu zaigu.

Erri ontan «INSTITUTO DE INDUSTRIA» delakoaren laguntzarekin gertatu zan alako lur sail aundi bat «POLIGONO INDUSTRIAL SAN LORENZO» deritzaiola.

Azken urte auetan zenbait lantegi egin dira toki ontan, baiñan gure Alkateak esaten zuanez alako Pazko-jaietako jai egitarauan, Poligono onek bear zan edo nai zan asmorik ez du bete, ba geienak, lantegi kaxkar edo txikiak dira, langille gutxi laneraten dituztenak, auek betetzen dituzte gure Poligono au.

Orain urte asko eztala iriki zan lantegi bat, ain zuzen, SUSSEN VASCAS, S.A., aundiagoa egitera beartua dago eta nolan tokirik eza besterik ez duen arkitzen, Naparroarako bideak artzera beartu da.

Emen, 105 langillek, ondakillo edo kojinetak lantzen dituzte eta ondakillo auek euna egiten dan lantegietarako ziran, uste det Bergara ontako lantegiari ondo baiño obeto zatorkiola, au, emen izatea.

Beti gertatzen dan bezela, 105 langille dituan lantegi bat badijokigun erritik kanpo eta arazo onen ostikada latzena langilleak izan bear du; gazteek, or ibiliko dira, baiñan zer egin bear dute 65 langille oiek urteetan aurrera dijoaztenak?

Naparrua aldeko erri oietan, ifion diran erreztasunak ematen dizkiote arerako asmoetan dauden lantegiei, ain zailla ote da ori emen egitea?

Nor da errudun? Ala beste baten gelago —or konpon Marianton txakurak bustana berla jon— esanda gelditu bear al gera?

GURE BIDEK

Azken egunetako euri zaparradak, otzak eta kamioiak, puskatu dituzte emengo kale eta erri inguruko bideek.

Gazteizko «NORTE EXPRES» aldizkarian, atzoko egunez irakurtzen genduan potxolo edo zulo oiek alan gelditu bear direla ba onen ardu-

radunak agindu baten zai daudela.

Geuri, oso ondo irizten zaigu erabaki au eta beribilidunen birauak eta deadarrak joan ditezela egaran edo saltoka bear dan tokira.

Beste gauza bat gertatzen da erri inguruko bideetan zear. Ur-bide, edo indar ari pasatzeko iriki dituzte zenbait zanga eta alan daude estalki barik ainbeste denboretan, au, argi ezari erantsita, onen erabakia izango litzakete burua edo bernan bat josi bearra; bai, argi dagoen bideetatik ibili daiteke baiñan orduban, bideek zertarako daude, egun argirako bakarrik?

MENDIKOI

andoain

Apaltasunean bizi izatea, gaurregun, gauza zaila da; haundi nahiaz, ageri nahiaz, puztutasunaz inguraturik bizi gara. Maltzurkeriaz eta sonaz kutsatutako gizarte hontan apaltasunean bizi ahal izatea, nekagarria da eta gaur gaurkoz, ezinezkoa. Apaltasunean bizi dana, ezezaguna, ixila izaten da eta gizarteak esango dio nahasia dala.

Izan ere urrutikuskinean (Telebistan), irratietan, aldizkari askotan, egunkarietan, haundi nahia, aparra eta puztakeria ikusten, entzuten eta irakurtzen dugu gehienbat. Eta ikuskizun eta irakurgai horiek jasotzen ez ditutana ez da egungo gizakia; Abrahamen kolkotan datza, atzeratua da. Baina halata guztiz ere, gisa hontako gizakia oraindik tarteka marteka izan ohi dira; ixiltasunean haundi direnak, apaltasunean, nun nahi argitasuna botatzen dutenak, noranahira irixten direnak eta urteetan aurrera joanarren beti gazte, beti gaurkotasunez osaturik direnak. Gaurko gizarte hontan honela dirautenak ez dira makalak; gaurko gizarte honela dirautenak omenaldia mezezi dute, eredu dira eta bere izen abizenak eredu bezala agerian ipini beharko lirake.

Hoieta bat bizi da Andoainen; lauretan hoge urte, aureko larunbat batetan bete zitun, hilaren bederatzian oker ez banago. Lauretan hoge urte ez ditu edozeinek arrapatzen, buru argiz, nahiko osasun onez eta lanerako gogoz beterik! Halazankoa! Hau dugu bada Manuel Lekuona! Nik hemen ezarri ditudanok, ez dira ezer; nik agerian ipini ditudan horiek baino dohain berezigoak ere baditu. Eta Andoaingo herriak gogoangarri bezala zer egin dio? Bere euskal lanen ordainetan eta opari antzo, zer eskeini diogu?

Bere urte betetzearen aurreko aratsaldean, ikastolako haurrak, bera bizi dan etxera urreratu ziren eta zorianak emanaz agurtu zuten. Ongi egin; xehetasun polita! Baina, Herriak, gehiago ezer ez? Herriko seme garenok ez ahal dugu ezer gehiago egin behar?

Lehenago eskatu nuen eta berriro eskatzen diot Andoaingo Herriari. Lekuona jaunak egin diotena baino gehiago merezi du. Urte askotarako Manuel Lekuona jauna!

Direla lau urte edo, «Zeruko Argia» hontan lan egiteko taldea osatu genuen; idazteko, besteen lanak ausnartzeko, maxiatzeko, onartzeko, baztartzeko, zabaltzeko eta abar eta abar. Herriko gaiak ziren gahienbat, erabili behar genituenak. Hasi ginanean, ongi hasi ginen; hamar bat adiskide baginen, taldea osatzen genuenok. Baina talde hura pixkaka pixkaka suntsitu egin da; batzuk aitzaki bat dala bide, besteek beste aitzaki bat eta hemen gelditu naiz, bakarrik. Behin edo behin azaltzen bada inor, gogoz hartuko dugu; bi begik batek baino gehiago ikusten duttla, diote. Nahi duzenok zatozte. Eta gehiago ez dut gezurretan ibili nahi; hiru urte hauetan gezurretan idatzi dut. Talderik etzan tokian «Taldea» ipini dut. Barkatuko didazue noski!

BINGEN

ZERUKO ARGIA
SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urizar
Siglo XX

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakaregi, 7'gn

GURE
DIRU KONTUAK
ETXEKOANDREAREN
LASAITASUNERAKO

Etxekoandre zaitugun orri, CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA etxean jarritak DIRU KONTUAK gauzak erraztu baino ez dizkizu egingo.

Izan ere, amaika pagakizun izan oi du etxekoandreak: argia, ura, urrutizkiña, errenta, aseguruak, kuotak, letrak, eskolak, kontribuzioak, ileroko ordainketak eta abar. Eta guzti orrek zure eguneroko zereginetan denbora galerazi besterik ez dizu egiten. Ainsterañokoa da, gero, zure zereginak Orregatik, CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA etxeak DIRU KONTUARI ESKERRAK gauzak erraztuko dizkizu. Emendik aurrera ez dezu gai ontan ezere buruausterik izango. Orretaz gain, gure ofizinetan behar duzun argitasun eta laguntza emateko prest gauzakazu.

GURE DIRU KONTUAK:
ETXEKOANDREAREN
LASAITASUNERAKO.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

ESTABLECIMIENTOS

ayestaran

DONOSTIA

FERRETERIA

BURNI - SALGAIAK

Urbieta, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-

TRESNAK

Urbieta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO

ZABALTXAILLEA

Aldacenza, 4

Urrutizkiñak:

44300 ta 426767

azpeitia

EUSKARA ETA GURASOAK

Aspaldidanik entzun ohi dugu, gu-re herri hau, Euskara gehiena hitzegiten duena dela. Beldur naiz gu-re «gehien» hau ez ote garen gal-tzen ari. Nik baietz uste.

Egun zenbait jende, Euskara ikas-tearren ondaintzen ari da, Azpeit-tian ez, noski. Baina bai beste herri edo hiri batzuetan. Bestalde, Azpeitian ikasten ezezik (oso gutti kendurik), gazteak (eta ez hain gazteak) gaztelaniaz hitzegiten ikus-ten ditugu.

Hau nola uler genezake Zer adierazten digu?

Hau dena, «goitik» ezarria ala di-rugatik ote? Zergatik den ez dakit. Baina gauza bakarra ikusi, entzun eta dakit: pixkanaka, pixkanaka gaz-telania (gazteen artean gehienbat) gailentzen ari zaigula.

Hau NOREN errua ote den? Zen-bait gurasoren axolagabekeriarena asko behintzat. «Guria da...», «Eus-kalduna naiz eta...» kantatzea eta oi-hu egitea ez zaigu aski. Edo eta (hau ezkonduentzat), justifikazio bezala hau esatea: Nik zer egingo diat ba? Nahikoa ez ahal da fa-milia hazi eta hezitzea? e.a. e.a.? Ez, nahikoa ez da eta ezta izango ere. Euskalduna «mingainez» (mi-hiz) bakarrik ez da izan behar «egi-tez» ere bai.

Gauza horiek idatzi, esan entzun eta hala ere, egunero eta orduero etxean eta kalean gaztelania hu-tsean. Baina gauza okerragoa ora-indik; hauen artean beren seme-alabak ikastolara bidaltzen dituzten batzu ere, hor tartean sartzen di-re-la. Zer pentsa holako jokabide tristeaz?

Ene iritziz, gaztelania hitzegiteko bi arrazoin soilak, ikusten ditut: a) Euskararen jabetasunik eza edo hobekiago esanik, ez jakitea, bata, eta

b) (Barka bezaigu irakurleak, er-di euskara-gaztelaniazko esaera hau): «Ez izen eta bai uste, mier-da para uzten...», beste.

Lehenengoein zer egingo genu-ko? Galdera honi erantzun funtsez-koa, bakarra eman genezaioke: IRA-KATSI.

Bigarrenengoein, bakoitzak pentsa beza zer egin...

Idaztitxo hau noski, azpeitiar de-nentzat ez da. Bai baitago oraindik, Euskaraz egiten duenik franko! Hauen artean mutil zaharrak, ia de-nak, sarturik.

Idatzi honek, zenbait eta zenbait guraso beten lozorritik atera dedin, zerbi dezala. Eta hemendik aurre-ra, haurrei, gazteei (eta ez hain gazteei) Euskaraz hitzeginarazten saia gaitezen.

ALKATEARI ESKARIA

Euskarazko aldizkaririk irakurtzen (bat hala bestea) duzun, ez dakit. Baina hala ere eskaritxo hau, Eus-kal aldizkari honen bitartez doaki-zu. Gure herri hau «zerbait gehi-xo» dotoretu nahiean. Hara hemen eskaria.

Azpeitiarra naizenez gero «eska-ritxo» hau egin nahi dizut: Gauza zaharra, dena bota eta berria egin gabe, badakigu ezer gutxi apain-durik gelditzen dela. Baina, kea... zerbait apaindurik behintzat.

Eta hutsa eskari hau handia izan-go balitz... Gaur egun, Azpeitiko herrian (diru alderditik begiraturik behintzat) gauza askoz haundi eta garestiagorik egin da.

Zuk alkategoa hartu zenuenetik, berritze, garbitze... (eta nahi duzun «tze» denak erantsi) franko egin duzu. Baina tabernaz taberna na-bilkizunean, gauzatxo baten hutsu-nea nabarmentzen dut: KALEEN IZENAK (deiturak) GAZTELANIAZ.

Beste herri batzuetan ikusi ohi dugu, geure hizkuntzaz baliaturiko «PLAKAK». Eta zergatik ez Azpei-tian? Azpeitia, besteak baino gu-txiago ahal da? Ez dugu uste.

Ea ba Silbestre, noiz irakurtzen dugun Azpeitiko kaleetan, adibidez: Eliza kalea, Enparan kalea, e.a. Na-hiz eta, hitz hauek ez izan, EUS-KARAZ behintzat.

Zerbait egiterrakoan, dudarik edo eragozpenik baldin baduzu, Euskal-tzaindia laguntzeko prest dagokizu. Zerbait egingo duzulakoan, ariyo eta hurrengo arte.

KONTZIENTZIA...

Hitz asko esaten da kontzien-tziaz eta honela moduzko zenbait hitzez, baina «abstrakto» izatetik «konkreto» izatea nrixtera, alde handia dago.

Konkretotasuna, gertaera edo pentsaera honen bidez azaldu nahi nuke. Euskal irakasle, naizenez ge-ro, hor doakizue, ene ikasle baten «gure Euskara» ikasteko arrazoina. «Esperantoa, ikasi zuela (nahiz eta orain asko ahazturik eduki) mundu guziko jendearekin hitzegin, ulertu eta elkarren artean mundu hau zuzentzeko.

Gaztelania, atsegin duela: Hego-Amerika eta Espainiako anaiak kontuan hartu nahirik. Eta gainera, hauen arazoei lagundu eta harre-manak edukitzearren.

Euskara berriz, euskal langile be-zala jokatu, bere herriko kulturaz jabetu harreman hertsia goak uka-nik».

Hona hemen ikasle honen arra-zoina Euskara ikasteko. Hau, ez dut uste, modan dagoelako edo ikasten ari denik. Ikasle denak honen an-tzekoak izango balira, beste oilar batek kantatuko liguke...

IÑAKI

zaldibi

HUTSUNE BAT

Zaldibiko herriak duen hutsune bat, umeentzako jolas tokirik eza da batetik eta teatro edo antzeko lokal baten jabe ez izatea bestetik. Nola bata al besteak, berebiziko falta egiten du gure herrian. Edo-zein hitzaldi, jaialdi, bilera e.a. da-la, nora jo?

Guziak ez daude lo eta herriko gazte talde batek, urte batzuetan bazterturik egon dan Elizako sa-loia txukundu eta konpontzeari ekin dio.

Lehenago ere saloi hontan iza-ten ziran zine, teatro, hitzaldi, en-saio e.a., baina azkeneko urte hau-etan ez zan ezer ematen lokalaren egoera negargarriarengatik. Orain ere hori guztia egin nahi litzake eta gainera umeentzat liburutegi bat jarri eta beste zenbait jolase-tarako tresnak.

Izugarrizko lanak hartu dituzte hau behar bezela jartzten. Hala ere lanak ez ditu nunbait gehiena bil-durtzen, gastuak baizik.

300.000 peza kostatuko dala, az-kenarako, esan digute.

Ondo pentsatu ezker ez da bada ezer askorik. 450 bat famili gera-larik, bakoitzak 700 peza ordain-du beharko litzuke. Ez da beste munduko gauza. Hoinbeste egin be-harra dagoala uste degu geu jalo ginar herriarengatik.

Etxe guzietara bialdu dute karta bana, laguntza eskatuaz. Izango du-ten itxaropenik ez dute gald.

Herriko aiuntamentu eta beste zenbait elkartek ere lagunduko du-tela uste degu. Hala behar luke behintzat.

MENDIZALEEN ELKARTEA

Orain urrengoan, elizako saloi-taz mintzatzen ginalarik, herriko gazte talde bat aipatzen genuen; oraingoan beste ekintza baten be-rrri eman nahi dizuegu: talde be-raren lana.

Bada nahaspila askotatik kutsa-tu gabe erten dan gazterik ere gu-re herrian eta horiei esker, buru-tu da lan hau.

Urte batzuk joan dira bai, le-henengoz hasi zenetik bukatu arte, orain dela lau bost urte hasi bai zen, Elkartea hau sortu nahiaz. Or-duan lan zailentsuenak egin ondo-ren lokal bat hartzeko dirurik ez nunbait eta atzera egin zuten.

Orain bi urte hasi zan berriro; lortu ziran permisoak aprobetxa-tzeagatik, zer egin zitekean ikus-ten.

Berehalaxe bildu ziran sozieda-dez irikitzeke eskatzen zituzten hainbeste lagun, halaz ere lokalik ez dute oraindik eta Guraso Elkar-teak eman die tokia; bilerak egin eta gauzak gordetzeko.

Lanari gogor ekin diote, eta da-goaneko 1974 garren urteko kalen-darioa egin da eta ertera bat bai-no gehiago egin dituzte Zaldibiko mendizale berri hauek.

Elkartea honekin oso lotuta dagoe-

na Oiduiako txabola da nahiz eta bakoitzak bere aldetik funtziona-tu. Lotura hori gehiena hontantxe oinarritzen da, talde berak sortu dituala Mendizalen Elkartea eta Mendiko txabola.

Hauetaz argibide gehiago eman-go digu.

GIRO

etxebarri

Zurumurrua egi biurtzen asi da. Etxebarriko Erberan lantegi batzuk eraikitzeke zirela, ta asi jakuz le-hengoa izango den tokian lurra lautzen.

Eskualde hontan premiazkoak di-tugu lantegiren batzuk, hortik ze-har doakigun gazteriak ogibidea berton izan dagian, eta baserrieta-ko askok ere lanbidea arkitu da-gien. Urrean dogu, izan ere, gazte ta eldu lanerako gertau laikezan «Profesional» Ikastetxe bat ere.

Baiaña ondasun batek ez dagiaza-la beste ondasun batzuk iruntsi, kaltegarri bihurturik.

Erri atsegin, txukun, eta politik bada, Etxebarri dogu bat. Txukun-tasun hori galdu eragin barik ja-soko ete ditue lantegi barriok? Oraingo garbitasuna ta aize osa-tsutsua, ala zikinkeria ta ke loa geratuko ete dira nausi?

Euskeldun utsa dogu Etxebarri. Bertako ta ingurukoentzako batez ere ete dira sortuko diren lanak? Ala R. I. P. esan behar ete dautsa-gu gure izateari?

Une garrantzizkoa etxebarrita-rrentzat.

Ahal dabenak, agintari ta lante-gi-zuzendari, ahalegiñak eta bost egingo dituelakoan gagoz, lantegi barriok sortzeak dituen alde onak artzeko, ta izan daikezan alde kal-tegarriak aldentzeko.

J. B. G.

elgoibar

BERRIZ ERE «PELOUSE»

lñauteri hauetan, izana naiz dan-tzatoki berrian. Bertan, uhazabagaz egon nintzen. Honek zenbait pon-du argitu zizkidan lantxo hau has-teko.

Jakinen dazuten bezala, dekora-zioz zoragarria da. Era honetako dekorazioa New York-eko esposi-zio batetan bakarrik ikusi da. Car-vajal jaunaren esposizio batetan gainera. Inguruko dantzalekuetatik, Anaconda dantzalekuak berdintzen du. Seguruteari begiratu gero, lau ate ditu iteieretarako, ezin dai-teke ez surik eta ez intoxikaziorik eman, ez dago plastiko materialen izpirik ere ez, dena egur eta ma-terial bereziekin eginikoa da. Bero-tasuna berriz, beti ogei graduatan omen dago. Egia esan, nik ez dut uste, han ogei gradu zegoenik, ni behintzat beroaren boro izerdi bi-zian nengoen eta.

Bainan betikoari eutsiko diogu, bidea zer?

«MANA»

Egun hauetan Elgoibartarrok Moi-sesen mana bezain beharrezkoa genduen iritxi zaigu. Hau ez da noski zerutik etorria. Ikastola ber-ria egiteko genduen diru-poltxa, haunditu egin da Herriak emaniko bost milioekin. Honengaitik Zorio-nak Elgoibartar guztiori. Benetan beldur nintzen ea ez ote zen di-rurik agertzen, orain oso trankil naiz, falta diren hiru milioietaz lan-olak ohartuko bait dira. Oraingo z trankil eta berriz ere Zorionak.

BESTE BAT

lñauteri egunean ikusi nituen gu-re Ikastolako haurrak ezin pentsa-tzuko traje arraroz jantzirik. Oso ondo igaro zuten haurrek arratsal-dea. Haur asko ziren joan ez zire-nak, jantzi berezirik aurkitu ez zu-telako alegia. Entzun dudanez an-dereño eta maisu batzuk asarretu egin dira jatzeta dela eta ez dela. Hemen ere, materia grisaren beha-rra dago. Komenigarria ahal da

egun honetan haurrak era horre-tara jatzeta?

BETI BEZALA: MAYALL

Aditu dugu Jhon Mayall-en «Jazz Blues Fussion» diska. Bertan, Jazz asko dagoela senditu dut. Grupo honetako gehienak Jazz-eko musi-kalariak dira. «Turning Point» eta «U.S.A. Union» onak eta garrantzi-tsuak baziren, hau ez da guttiago-koa. Esperientzia oso ona deriz-kiot Jazz eta Blues estiloko na-haste honi. Gainera honelako ba-tuketak, emandako erresultadua emanez gero, oraindikgarrazoi ge-hiago.

Zenbait pertsonak esan didate, ez dutela ikusten batere arrazoirik musikaz hitzegiteko, nik bai. Hori esaten didaten pertsonak, ez dira sekula horrelako lekuetara joaten. Oraiko ordu hoietan beti dago hu-tsa, bertako mutilak zeharo bel-durtuta daude afiziorik ez egoteaz. Hontaz aparte, jende pare batek ez badu hau irakurtzerik nahi ez da-dila iritxi lerro honetaino. Gai-nera nire amak ohitueria larri bat daduka, beti frase berdinak esaten ditu aserretzen denean, eta ohie-tako gehien erabiltzen duena hau-xe da: «Hasier eres más terco que tu padre». Agur.

HASIER

lezo

IKASTOLA

Otsailaren 15ean, Ikastolako baz-kideen Batzar Nagusia bildu zen, Ikastolan bertan, arratseko 8tan. Berrehun bat bazkideatik, berrogei ta bat agertu ziren. Beste gauza askoren artean ordezkaritza berria aukeratu zuten, Rikardo Salaberria, Irene Salaberria, Patxi Larrea, Joxe Antonio Zeberio, Agustina Pontes-ta, Fernantxo Intxaurreaundietza, Esteban Oleizola, Patri Urkizu, Juan Joxe Salaberria eta Axun Larreak osatzen dutena. Aurreko ordezkari-tza osatzen zutenek, hau da, Ramon Zapirain, Pilare Mitxelena, Miren Lurdes Untzain, Markos Eizagirre, Konstantino Agirretxe eta Migel Mari Garbizuk, denek batera uztea erabaki zuten.

Ordezkaritza berriari estatutoen berritzea eskatu zitzaion. Nahiko animatua izan zen bilera.

Lerro hauek direla bide, Ikastola-ko bazkideen Ordezkaritza honi, haurrak alde batera utzi gabe, eus-karaz erakusteko kursoak antola-tzeko eskatzen diogu udazkenetik aurrera eta urtero, bere maila gu-zietan eta egingo duela seguru gaude.

Ikastolako berri hau bukatu bai-no lehen, Bilerako ohar interesgar-ri bat aipatu gabe ezin utzi: Mi-ren Lurdesek diru gora-beheren be-rrri eman zuenean, laguntzen artean Lezoko Aiuntamentuarena aipatu zuen; segur aski ez duzute sines-tuko baina egia da, 1.000 pezeta 1973. urtean (ez zait zerorik aha-ztu, mila pezeta!!); pobreak izan gin-tezke, baina ez mixerableak; lotsa-garria benetan, superavit izanik ho-rrelako laguntzak ematea.

Aiuntamentua ere berritua denez gero, aurtun gehiago lortuko ahal dugu, bestela bagoazke pikotara. Ehun mila pezeta ez lirake gaizki etorriko superavit hori txikiagotze-ko.

LAGUNEI

Baditugu lau bat lagun aspaldian ikusi ez ditugunak, ez urrutu dau-delako, ezta betaurrekorik behar dugulako ere, berak dauden lekura nola nahi joan ezin geran leku ho-rretara gure kronikatxoak ailegatzen omen dira eta horregatik, Irakur-leen baimenarekin, gure besarkada-rik hestuen baldintzen diegu. Zer moduz Txekorra (oraindik ere alu-keriak egiten segituko duk, ahal di-tukenean bederen), Txato, Txiki, Jo-xe Mari... Hemen erdi-ipurdi, izo-rratu xamarrek, baina tira! Laster arte.

CORREOS

Ze gertzen da Lezoko karta-bana-tzaileekin? Zer dela-ta, aldatzen di-

ra hain maiz? Bakar batentzat lan gehiegi delako eta (ez dakit zen-bat pagatzen dien, baina) lan ero-soagorik aurkitzean alde egiten du-telako noski. Horrela, ofizioa ikas-ten dutenean, nun bizi geran eta jakiten dutenean, berri batek har-hasten da zikloa. Gehienak ia anal-tzen du ikasiaren lekua eta berriro fabetoak izaten dira eta baten bat bere aurrean euskaraz egiten zela-ko, haserretu eta guzi egiten zen, berak inglesean jakin arren ez zela hala mintzatzen esanaz (zeinek, gizarajoa?).

Aipatutakoak ez dute ezer onik esatzen Correos-en alde, eta are gutxiago kartak eta aldizkariak ba-tez ere (Zeruko Argia tartean dela) hain berandaturik banatzeak. Ego-era hau aldatu beharra dago.

GEHIAGO

—Done Agate, aurtun ere kopl-a-ririk gabe, Lezon. Bularrak moztu zizkatena ez bide dago oso pozik gurekin. Eta datorren urtean?

—Kaian txatar-deposito bat egi-ten ari dira. Oso dotore geratuko da, ezer egiten ez bada.

—Bada zenbait jende herrian kar-telak (euskarazkoak, baina ez er-darazkoak) kentzen oso iaioa dena. Nor ote?

—Beheko Plazako lanak direla-ta, hobe da bertatik pasa ez pasa bai-no. Manuela-enean jarritako alda-mioa badirudi apropos autoak larri larri pasatzeko jarri dutela.

—Dendetara datozen kamioiak eta furgonetak, itxuraz, nunnahi aparkatzeko baimena lortua dute, nahiz beste autoak pasatzen utzi ez eta amolatu.

SISTIAGANEKO PELIOK

Irakurleak

Mintzo

XABIER DEUNARIA
BEDERATZIUURENA

ZERUKO ARGIAren 572ga-rren zenbakia eskuetan det. Irakurleak Mintzo sallean, Adolfo Arejita iaunak bere kezka agertzen dizkigu: Nos-ki, «ez du aipatzen ezta au-rrerik beste ediziorik izan duenik ere». EDIZIONE itz au berria edo degu.

Puxka ori irakurriz S. ONA-INDIAren «Euskal Literatura (I)» zabaldu det: 219garren orrialdean auxa dago: Loio-la'ko lñaki deunaren eta Prant-zisko Xabier'en bederatz-i-urrenak dakaz azkenean.

Nolanai ere, ni baño len beste norbait aurreratu izan zaizu Arejito iauna zuri argi poxi ematen. Bañan, guztia bestek egitekotan sarri ibil-tzen geranontzat, urrutu aue-tatik lerro auetxek idaztea gogoratu zait.

Beraz, Mendiburu'ren lana, Xabier Deunari Bederatzi-urrena, batentzat baño geia-gorentzat ere ez izan ez be-rrri ez ez-iakin.

Onenbestez poztuko zera-la uste det.

ETXEBERRIATAR P. SJ
(Taiwan, Formosa)

edaria

epela dagola?

FAGOR 'ek

oztuko

du bereala

Urola ibarreko emakume talde batekin elkarrizketan

Euskal emakumeak itzal eta esanahi haundia izan du

Bide berriak urratu behar ditugu

Urola ibarrean badago kemenik.

Emakume talde eder bat aspaldidanik biltzen dela bagenekian. Lan ederra egiten ari dira eta fruituak ere bistan dauzagu, ez baitira nolanahiko emakumeak, guztiz jatorrak baizik.

Galdezka joan gatzazkie, emakumeak izanik denoi erakusteko ere asko bait daukate. Gazteak dira. Ezkonduak, lanean ari direnak. Begira nola jardun garen.

—Elkar-lanean ari zareten emakume talde bat osatzen duzute. Noiz eta nolatan hasi zintzen gisa honetaz lanean?

—Gure egoera bortxatua eta besterendua ikusirik, nolabaiteko harremanetan hasi ginan. Gauza hauei buruz, argitasuna beharrezkoa genduela sumaturik, gure gaiak jorratzen zituen hitzaldietara joaten ginen eta emakumei zerizkio-ten liburuskak irakurtzen hasi ginan. Honela egunetik egunera, gure egoera gure arazo egiten eta sakontzen goazkitzu. Gure inguruko emakumeen artean ere ikusi ahal izan dugu problema berdineta zer bait jabetzen hasiak direla. Honela elkar-lanean, ikastetxe eta lantegietako emakumeekin zenbait inkesta eginaz, ikasi dugu, zenbat emakume diharduen lantegietan, zer lan-postu dituzten, zenbat ikasle ditugun, zer ikasketa egiten dituzten eta lana arki beharrez guretako zenbaterik beste herrietara jo-zen duten.

—Zer lan edo zer eratako azterketak egiten dituzue?

—Gure azterketetan, teoria alde-
tik emakume arazoak zer oinarri dituen sakontzera bultzatu gaitu batipat. Oso gogozko ditugun zenbait espezialista jakintsuk eginika-
ko lanak darabiltzigu eskuarte. Bide eta abiadura honetan, munduak aspaldidanik ezagutu zituen zenbait emakume taldek eginik

utzi zituzten lanen berri izan du-
gu. Haien arazoak hausnartuz gaur-
kotasunenera hurbildu gara. Bide
hau guztia oso aberatsa iruditu
zaigu, argi asko eta esperientzi uga-
ri jaso ahal izan dugu, zuen zu-
nean Euskal emakumeon arazora
bait garamatzi.

—Euskal emakumea, zer promo-
zio mailan ikusten duzute?

—Nekazaritzatik bizi zen Herrian
edo, bestela esan, produzino mol-
deak laboraritzan oinarritutako gi-
zartean, Euskal emakumeak itzal
eta esanahi haundia izan du. "Etxe-
koandrea". Gaurregun, Herri in-
dustrializatu batetan bizi diren
problema arkitzen ditu, bide ber-
riak urratu beharrez beraz. Haatik
beste lurraldetako emakumeen ebo-
luzioaz biziki arduratzen gara. He-
men oraingoz modaren araberez
landa oso gauza gutxi egin da. Hu-
tsetik hasi eta bide berriak eza-
gutuz poliki poliki abiatu behar du-
gu. Gutxi batzuk jadanik lanean
ari dira, beste zenbaitzu ere lais-
ter esnatzeko itxaropenetan gaude.
Beste multzo izugarri bat berriz
egungo gizartearen bitxikerietan li-
luraturik dago.

—Zer urtetako emakumeak dauz-
kate arazo larrienak?

—Zail da benetan, jakineko adin
baten inguruan arazo larrienak mu-
gatzea. Gaztetxoak badute lanik
franko emlepo bat arkitzen. Sarri-
tan eskaintzen zaion lana traketsa

Ez gara maitasun-anddereak!

izan ohi da, eta oso gutxi ordain-
dua gainera. Behin ezkonduz gero
arkitu duen lantoki hura utzi be-
harrean eta sarritan bortxaz utzi
ere egin behar.

Ezkonduen sailean ere bada era-
gozpenik aski. Haurra izan ond-
otik oso zail zaio, zerbitsu egoki-
rik ez dugularik, lantokian jarrai-
tzea, haurrari heziketa egoki bat
eman ahal izan dakion ere, ez du
bere burua prestatutik arkitzen.
Izan ere zer posibilitate du gau-
rregun, formazio bidetan emakume
ezkondu batekin...?

—Profesio eta heziketa mailan,
emakumea prestatzen ote da?

—Heziketa mailan, gai guraso eta
hala hezitzaileak, geroz eta gehiago
arduratzen dira neskatzen ikaske-
tetan. Lehenago denbora alferrik
galtzea zela uste zuten neska ba-
tek eskola ikastea. Azken urteotan
berriz guraso guztiak jabetu dira
beren alabek eskolik gabe inora
ezin diretekeela mugitu. Baina ema-
kumeen ikasketak ahal den debo-
raldi laburrean izan dezaten saia-
tzen dira. Gaur gehienetan, ema-
kumeak oso denboraldi mugatuan
lan egiten delarik —ezkondu arte-
raino gehienetan—, ikasketak ere
baldintza honek lotzen ditu. Gizo-
nezkoak utzi dituzten dependentzi-
ko lan eta ikasketak egiten ditu
nagusiki, responsabilitate gutxi-
koak. Emakumeak ere garrantzi gu-
txi ematen dio profesio lanei, ez
baitu ikusten bere etorkizunaren
sostengatzailerik. Ekonomia industria-
lizatuetan, emakumeen lana arras,
ekonomiaren behar eta esken zint-
zilik egondu da, are gehiago, es-
kulanaren azoka orokorrean, ema-
kumezkoak "ejército de reserva"
baten egikizuna betetzen dugu.

Eskulana oso urri zen garaitan,
adibidez, industrietaren haseran,
baita Europako bi gerrate nagusietan ere, emakumeak bete zuen
sasoi hartan ekonomia eskatzen
zuen lan indarra. Baina orain bes-
terik gertatzen da. Neokapitalismo
eta goren mailako industrietan,
eskulana hain premiatsu ez diren
garaiak noski. Hemen berriro ema-
kumezkoak "reserbara" bazterturik
gaude. Ordea "reserba" edo langa-
bezia hau ez da gizartearen sa-
mara astuntzen, bere senarraren
edo sendiaren lepora baizik.

—Zer joera hartzen du gizonez-
koak emakumeen lanaren aurrean?

Batez ere ezkondu ondorenean?

—Ezkon aurretik beharrezko
ikusten du emakumeak lan egitea,
profesio lana alegia. Baina ezkon-
doren ia gehienak ez dute buru-
tik pasa ere egin, emakumeak lan
egin behar duenik. Egia da gaur-
ko gizarteak honetarako bultzatzen
gaituela ere. Emakumei etxe-lan
hutsa eskaintzen zaio soil soilik
nahiz eta bere senarra hamabi or-
duan lanean aritu.

—Zer egoeratan arkitzen da lan
egiten duen emakume ezkondua?

—Garai guzietan etxelana, hots,
janariak prestatzea, arropak gar-
bitzea etab. emakumezkoen ardu-
rapean egon da. Etxetik kanpora
lan egiten badu, ahal duen moduan
konpondu beharko, etxeko eta kan-
poko lanak antolatzen. Honela
emakumea bi lan saili lotua ar-
kitzen da. Gertakari hau oso na-
baria da URSS eta ekialdeko Eu-
ropan batez ere, non emakumez-
koak profesio lanetarako aukera
gehiago badu ere; honekin bere as-
katasunaren zabalkunde gehiagorik
ez zaio sortu. Eta bi lan sail egun
batez bete behar dituen pertsonak
ez du askatasun haundirik.

—Haurren hezibidean, emaku-
me ezkonduaren anak zer ondorio
dakartzi?

—Gu bizi garen gizarte oso itxi
eta kontserbakorra izaki. Hau gar-
bi ikusten da herrigintza eta kul-
tura mailan sortzen diran ozto-
poak erreparatzen baditugu. Zer-
baitetan aldaketaren bat proposa-
tzen badugu, "mamuak" leher kol-
petik ikusten ditugu beraz. Guk ez
dugu ukatzen emakume ezkondu-
aren profesio lanak haurren he-
zibidean arazorik sortzen ez due-
nik. Baina etxean ama-umeak el-
karrekin izan arren ere badira ara-
zoak eta sakonak gainera. Eta gau-
rregun emakumei zer bide es-
kaini zaizkio haurren sikologi eta
gainontzeko beharrei buruz prestu-
tasun bat izan dezan? Edo umeen
hezitzaile izateko nahikoa ote ama
izatea edo borondate on hutsa izate-
a?

Emakume ezkonduen profesio la-
nak gizarteari zenbait aldakuntza
eskatzen dizkio. Orainarte bakarka
egin izan ditugun lan asko talde-
ka egin behar ditugu: otorduak era-
tzeko bide berriak, lanak erreztu
eta batez ere haurtzaindagi ego-
kiak behar ditugu.

—Haurtzaindegien arazoa nola
konpon daiteke?

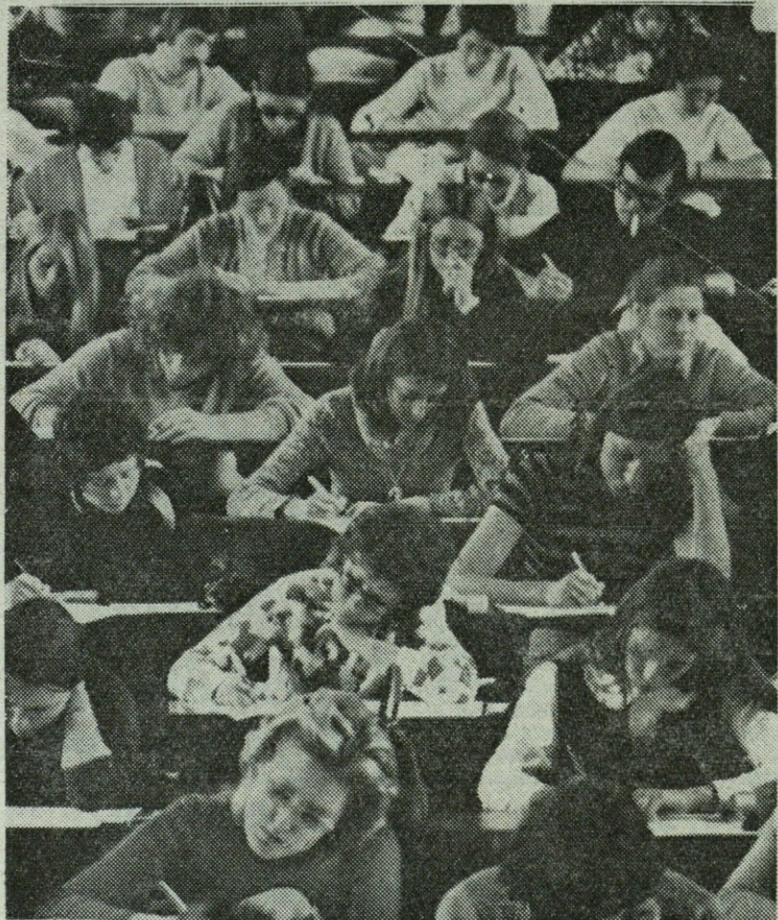
—Bakar batzuk ditugu craingoz,
problema honi aterabide bat eman
nahiz zerbait egiten ari direnak.
Herri bakoitzetan bi edo lau famili-
elkartuz eratuak izan dira. Bada-
kigu hau ez dela soluzio bikaina;
baina hutsetik hasi beharra zegoen
eta zerbait egin da. Herri-dirua era-
biitzen duen zenbait instituzio oso
gutxi edo batere ez du lagundu
arlotan honetan.

—Euskal gizarteak jabetu ote da
emakumeak pertsona mailan dituen
beharretaz?

—Oso egiteko edo helburu tradi-
zionalista eskaintzen dio gure gi-
zarteak emakumezkoari. Honetaz
eskema zaharrak ez dira batere
hautsi. Lehen esan dugunez orain-
dik jende asko harritu egiten da
problema hauk entzute hutsez. Ba-
dakizu oraindik ere, 1974an alegia,
zenbait tokitako artxibategie-
tara ere sarrera debekaturik dugu-
la. Baina guzia okerra ez da eta
urrats garrantzitsu bat izan da
ikastoletan haurren hezibideak an-
dereñoekin kontatzea.

Guk uste dugu langileria-
nortasuna langileak berak lortu behar
duten arabera, emakumezkoen
nortasuna ere geurok emakumez-
koen mamitu beharko dugula. Ira-
gan mendean zehar hala esan zuen
intelektual batek. Emakumeak gi-
zarte batetan zuen askatasun maila
ikastea zela biderik egokiena.
gizarte hark ze mailatako askata-
suna zuen jakin ahal izateko.

ERRIALDE

Bai guraso eta bai hezitzaileek gero eta gehiago kezkatzen dira nes-
katzen ikasketetaz.